

LUNDS
UNIVERSITET
Socialhögskolan

Upplevelser av integration

En uppsats om immigranternas perspektiv på
integration relaterat till deltagande i
arbetsmarknadsinsats

Cecilia Jansson

Masteruppsats (SOAM21)

VT 2019

20 823 ord

Handledare: Rickard Ulmestig

Abstract

Author: Cecilia Jansson

Title: Experience of integration - A thesis on immigrants' perspectives on integration related to their participation in labor market activity

Supervisor: Rickard Ulmestig

Assessor: Kristina Göransson

This study's purpose was to gather Swedish immigrants' stories about integration connected to the labour market. The data was gathered through ten semi-structured interviews with immigrants participating in labour market activity. To interpret them Honneth's theory about recognition were mainly used, but also an intersectional perspective to understand the difference within the group. The conclusion conducts that language knowledge and work are the main factors mentioned by the immigrants as important for their integration process. The immigrants also expressed that they were met with different obstacles on their way to achieve work and language knowledge, such as a discriminating labour market and "swedes" reserved behaviour. These obstacles also changed their career goals after migrating to Sweden. The labour market activity helped in some ways their integration process, but there were also signs that it could be short-term solutions.

keywords: Integration, labour market activity, recognition, Honneth, intersectionality

Jag vill börja med att ge mig själv en klapp på axeln som har lyckats kämpa mig igenom denna uppsats. Det har varit en svår men givande process.

Sedan vill jag tacka min handledare Rickard Ulmestig. Trots att tekniken inte alltid har varit på vår sida har jag lärt mig mycket under handledningen. Jag är tacksam för det och ser fram emot nya utmaningar i framtiden!

Innehåll

1. Problemformulering	1
1.1 Syfte	2
1.2 Frågeställningar	2
2. Begreppsbeskrivning	3
2.1 Integration	3
2.2 Arbetslinjen och arbetsmarknadsinsats	3
2.3 Immigrant	4
2.4 Kategori	5
3. Tidigare forskning	5
3.1 Integration	5
3.2 Immigration och arbetsmarknadspolitik	7
4. Teori	9
4.1. Erkännande – omsorg, rättigheter och solidaritet	10
4.1.1 Omsorg	11
4.1.2 Rättigheter	12
4.1.3 Solidaritet	13
4.2 Erkännande som immigrant	14
4.3 Erkännande som arbetande	14
4.4 Kritik av Honneths erkännandeteori	14
4.5 Intersektionalitet	15
4.5.1 Avgränsningar Intersektionalitet	16
5. Metod och Metodologi	17
5.1 Ontologi och Epistemologi	17
5.2 Metodologisk ståndpunkt	18
5.3 Metodval	18
5.4 Urval	20
5.5 Analys	21
5.6 Tillvägagångssätt	23
5.7 Forskningsetiska överväganden	24
5.8 Förförståelse	26
6. Analys	26
6.1 Integration in i samhället	26
6.1.1 Språkkunskaper	27
6.1.2 Arbete	29
6.1.3 En diskriminerande arbetsmarknad	32
6.1.4 Delaktig	34
6.2 Erkännande inom arbetsmarknadsinsats	37
6.2.1 Omsorg	37
6.2.1.1 Omsorgshandlingar och vänskap	37
6.2.2 Rättigheter	39
6.2.2.1 Val av insats	39
6.2.2.2 Handlingsutrymme inom insatsen	41
6.2.3 Solidaritet	43
6.2.3.1 Att vara del av ett sammanhang	43
6.2.3.2 Erkännande från lärare	46
6.3. Variationer av mål beroende på klass, kön och ålder	48
6.3.1 Förändrad målbild utifrån utbildning, kön och ålder	48
7. Avslutande diskussion	52
8. Referenslista	55

9. Bilaga 1

60

10. Bilaga 2

61

1. Problemformulering

Immigranternas integration in på arbetsmarknaden ligger högt upp på den politiska agendan och har lett till förändrade policys i Sveriges integrationspolitik de senaste åren (Guilherme Fernandes 2013 s.190). Från att ha haft en integrationspolitik som ser till individens resurser har Sverige under de senaste åren börjat med politik som är mer generaliserande (Byström & Frohnert 2017). Enligt Bucken-Knapp, Fakih och Spehars (2018 s.2) har tidigare studier om Sveriges integrationspolicys mestadels utgått från policyskapares perspektiv och de förespråkar ett perspektivskifte som även ser på immigranternas förståelse över sin situation. För att ta reda på hur integration kan förstås på individnivå krävs det att vi lyssnar på individens perspektiv och inkluderar detta i de policys som görs. Hur immigranter uppfattar sin integration har reella konsekvenser för hens uppfattning om sig och sin situation.

Integration kan förstås på olika nivåer. Enligt Honneths (2004 s.355) teori om erkännande krävs det att människor blir socialt erkända för att kunna utveckla sin identitet fullt ut och har möjligheten att delta i det offentliga rummet utan att skämmas över sin person. Människor behöver uppleva att de blir erkända som samhällsmedlemmar som deltar under samma premisser som de omkring. Det erkännande som människor anser sig ha rätt till baseras på en normativ jämförelse med människor omkring, vilket resulterar i att om individen upplever sig missaktad snarare än erkänd tar individen person skada och hens handlingsförmåga hindras (Honneth 1995/2003 s.99). För immigranter kan därmed erkännandet från omgivningen ha stor betydelse för individens person och identitetsutveckling. När människor har en positiv självbild har de förmågan att kunna bejaka sig själv och sina livsmål (Heidegren 2009 s.28-29). Integration i den betydelsen blir att individen bör uppleva att hen blir erkänd av omgivningen för att kunna bygga en positiv självrelation. Eller med andra ord, uppleva sig erkänd som en värdig samhällsmedlem.

En del av att känna sig som en värdig samhällsmedlem handlar om att känna sig delaktig med samma premisser som de i omgivningen. Differensen i sysselsättningsgrad mellan immigranter och inrikes födda är stor (Eurostat 2017). Dock varierar även sysselsättningsgraden inom kategorin immigranter beroende på tidigare utbildning, kön, ålder och anledning till migration (Eurostat 2017). Detta tyder på att immigranter inte är delaktiga i arbetslivet såsom inrikes födda. Dock kan vi inte heller se på immigranter som en homogen grupp utan intersektionella skillnader finns inom kategorin immigranter.

Arbetsmarknadsforskning har sedan länge forskat om skillnader mellan män och kvinnor (Mattsson 2010 s.24-25). Forskningen har även sett till immigrerande män. Dock har det funnits en avsaknad av immigrerande kvinnors perspektiv, vilket inte behöver överensstämja med immigrerande mäns perspektiv. Det finns därav ett syfte med att se på upplevelsen ur ett intersektionellt perspektiv som kan se till de komplexa maktskillnaderna mellan olika kategoriseringar.

I regeringsförklaringen syftas immigranternas utanförskap enbart på de som inte har arbete (SOU 2006:59 s.10) vilket resulterar i att arbetslösa immigranter utifrån den definitionen inte beskrivs som integrerade. Dock som tidigare nämnt finns det stor arbetslöshet bland immigranter, som delvis beskrivs bero på strukturell diskriminering gentemot immigranter (SOU 2005:56). Sverige har en arbetslinje som uttrycker att arbetslösa bidragstagare ska vara aktiva under sin tid som arbetslösa och ska sträva mot att bli självförsörjande (Junestav 2007 s.51). En arbetsmarknadsinsats kan vara ett medel för att få ut immigranter i arbetsmarknaden samt är ett sätt att aktivera arbetslösa (Thorén 2012). Majoriteten av Sveriges kommuner erbjuder kommunala arbetsmarknadsinsatser och de är huvudsakligen inriktade för personer som erhåller försörjningsstöd (Vikman & Westerberg 2017 s.29).

I den här uppsatsen kommer immigranternas berättelser om sin integration att lyftas just för att skapa ytterligare förståelse för immigranternas perspektiv på integration. Den subjektiva verkligheten blir i större kontext en faktor för att förstå integration, eftersom det är de som är delaktiga i integrationsprocessen som kan förklara hur den upplevs.

1.1 Syfte

Syftet är att analysera immigranternas berättelser av integration relaterat till samhälle och arbetsmarknad.

1.2 Frågeställningar

- Vad beskriver immigranterna som meningsfullt för integration?
- Hur beskriver immigranterna integration utifrån det sociala erkännandet inom insatsen?

- Vilka olika målbilder kan utrönas ut immigranternas utsagor och hur kan dessa skillnader förstås ur ett intersektionellt perspektiv?

2. Begreppsbeskrivning

De två stora huvudområdena som uppsatsen har är *integration* och *arbetsmarknadspolitik*. Inom båda dessa områden finns det flera centrala begrepp som kan tolkas och förstås olika beroende på ens utgångsläge. I den här delen kommer jag beskriva några av de begrepp som används i uppsatsen och hur de kan förstås i det här sammanhanget.

2.1 Integration

Integration har inte enbart en definition, utan kan tolkas och förstås olika beroende på kontext. För att förstå den subjektiva bilden av integration kan jag därmed inte i förväg ge en entydig definition av vad integration innebär, utan immigranternas beskrivning av integration blir en del av dess meningsfullhet. Jag vill dock ge en övergripande definition av integration som lyder:

”The process by which migrants become accepted into society, both as individuals and as groups...[Integration] refers to a two-way process of adaptation by migrants and host societies... [and implies] consideration of the rights and obligations of migrants and host societies, of access to different kinds of services and the labour market, and of identification and respect for a core set of values that bind migrants and host communities in a common purpose” (IOM 2011).

Såsom står i citatet beskrivs integration som en tvåsidig process som berör både immigranterna och inrikes födda. Citatet visar även att det finns konkreta faktorer som inkluderar, såsom arbete. Även om det inte finns en entydig definition av integration finns det faktorer som socialt beräknas som integrerande. Ett sätt att tolka integration är såsom Honneth (2004 s.355) beskriver en socialt erkänd människa, det vill säga en värdig samhällsmedlem. Hans teori kommer därmed användas för att rama in begreppet integration.

2.2 Arbetslinjen och arbetsmarknadsinsats

Arbetsmarknadsinsats är en politisk åtgärd som beskrivs vara till för att arbetslösa ska få ökad kompetenshöjning för att lättare komma ut på arbetsmarknaden (Thorén 2012 s.54).

Ersättningar sätter krav på att man är aktivt arbetssökande för att behålla ersättningen, det vill säga att om man är arbetslös och arbetsför, måste man visa att man söker arbete eller/och är aktiv i en insats (Thorén 2012 s.53). Insatser beskrivs vara till för kompetensökning men används även av socialsekreterare som ett medel för att kontrollera brukares arbetsmotivation och som krav för att erhålla försörjningsstöd (Thorén 2012 s.81).

Majoriteten av Sveriges kommuner erbjuder arbetsmarknadsinsatser (Vikman & Westerberg 2017 s.29) men det är inte lagstadgat som ett kommunalt ansvarsområde. De kommunala arbetsmarknadsinsatserna riktas huvudsakligen till de som har försörjningsstöd (Thorén 2012 s.54). En skillnad mellan de statliga och de kommunala insatserna är att inom de kommunala insatserna står deltagarna generellt sett längre bort från arbetsmarknaden än de som deltar i statliga insatser (Vikman & Westerberg 2017 s.41). Insatsernas innehåll varierar, men exempel på kommunala insatser är praktik, lönebidragsanställningar, jobbsökaraktivitet och arbetsträning (SKL 2017 s.12).

Thorén (2012 s.54) beskriver hur insatser kan användas som en disciplinerande åtgärd ifall det ställs hårda krav på närvaro som kontrolleras noga. Hon beskriver att den typen av kontrollfunktion har sin bas i normer och värderingar som uttrycker att för att ha rätt till samhället stöd måste det finnas någon form motprestation. Genom att neka insats kan de som erhåller försörjningsstöd riskera förlora sin huvudsakliga försörjning. Det finns dock inget generellt krav på alla som söker försörjningsstöd utan det bör göras en enskild bedömning efter behov och förmåga (Thorén 2012 s.60).

2.3 Immigrant

För att benämna målgruppen har jag valt att använda mig av begreppet *immigrant*. Immigrant syftar på människor som flyttar till ett nytt land för att bosätta sig (Samers & Collyer 2017 s.8-9). Benämningen migrant har en mer öppen tolkning och kan istället syfta till människors som flyttar mellan länder utan att bli stadigvarande i ett land under längre tid. Det finns inget sätt att helt säkert veta om immigranterna avser att stanna i Sverige eller om de kommer flytta. Dock utifrån att de deltar i en arbetsmarknadsinsats utgår jag från att de har intentionen att stanna och arbeta i Sverige. Baserat på detta antagande har jag valt att använda mig av begreppet immigrant istället för migrant. Ett annat alternativ hade varit begreppet invandrare. Dock uttrycker Kahlin (2005 s.136) att begreppet invandrare kan kopplas negativ, såsom

exempelvis i media gällande kriminalitet. Dock varierar det på sammanhang och kontext och ordet kan även ha en positiv koppling och används av immigranter själva. I det här fallet väljer jag dock begreppet immigrant eftersom jag anser att det är mer neutralt.

2.4 Kategori

I uppsatsen beskriver jag deltagarna utifrån *kategoriseringar*. En kategori har en relationell prägel och får sin betydelse i relation till andra kategorier (Knutagård 2009 s.29). Kategorin *immigranter* står exempelvis i relation till inrikes födda medan *arbetslösa* står i relation till arbetande. Även kön, ålder och klass kan ses som kategoriseringar. De två kategorierna kan förstås tillsammans men även var för sig. Ett exempel är den diskriminerande arbetsmarknaden (SOU 2005:56), som kategoriserar deltagarna som arbetslösa och immigranter kombinerat. Det finns även kategorier inom kategoriseringarna beroende på individuella faktorer, såsom kön och ålder.

3. Tidigare forskning

I det här kapitlet kommer tidigare forskning presenteras utifrån två huvudområden. Den första delen fokuserar på hur integration tolkas i policys samt hur forskningen ser på integration hos individen. Följande del kommer fokusera mer på skillnaderna mellan inrikes födda och immigranter gällande arbetsmarknadspolitik.

3.1 Integration

Det finns olika index för att beräkna länders möjliggörande för god integrationspolicy. MIPEX (Migration integration Policy index) är ett index som ser till arbetsmarknadsmobilitet (labour market mobility), familjeåterförening, utbildning, politiskt deltagande, uppehållstillstånd, medborgarskap, anti-diskriminering och hälsa. Enligt MIPEX ligger Sveriges integrationspolitik högst på listan över den mest inkluderande politiken för immigranter. Sedan förespråkar Harder et.al (2018) ett annat index som kallas IPL (Immigration Policy Lab) som utgår från sex områden: psykologisk, ekonomisk, politisk, social, lingvistik och navigering. De definierar integration utifrån om immigranterns kunskap och kapaciteten att bygga ett lyckat och meningsfullt liv i boendenationen. Kunskap kan exempelvis syfta till förmågan att prata språket och medvetenhet om hur arbetsmarknaden fungerar. Kapacitet syftar istället till om immigranter har de mentala, sociala och ekonomiska resurserna. När dessa kombineras ges individen möjlighet att se till sin fulla potential och

möjliggöra sina visioner och mål i boendenationen. Beroende på vilket index som används bli utfallet olika, vilket innebär att vi inte helt kan förlita oss på de resultat som MIPEX presenterar. Det finns heller ingen korrelation mellan de policys som finns och hur integrerade människor upplevs vara, vilket tros bero på att det ibland finns brister i hur policys implementeras (Bilgili, Huddleston & Joki 2015 s.24). Med andra ord har Sverige inkluderande policys utifrån MIPEX men det kan inte likställas med att immigranter upplever att integrationspolitiken är till fördel för dem.

En gemensam faktor i MIPEX och IPL är att de utgår från generaliserad kunskap om vad integration innebär. Dock förespråkar Bucken-Knapp, Fakih och Spehars (2018) att det bör ske en förändring i de policys som finns idag och som utgår från policysskapares definitioner. Istället bör policys utgå mer från immigranternas perspektiv. Bucken-Knapp, Fakih och Spehars (2018) har i deras studie intervjuat syrianska immigranter som deltagit i introduktionsprogram för immigranter om deras syn på integration. De lyfter i huvudsak tre faktorer som deras intervjupersoner beskrev har betydelse för integration: språkkunskap, långa handläggningstider och validering av utbildning (Bucken-Knapp, Fakih & Spehars 2018 s.6-7). Alla dessa faktorer har en relevans för möjligheterna att komma ut i arbetsmarknaden.

Simonsen (2018) har forskat om immigranternas känsla av tillhörighet och gränsdragning relaterat till deras boendenation och bestod av både första- och andra generationens immigranter. Simonsen (2018) beskriver att immigranterna i studien upplever en dubbelhet i att känna att Danmark var deras hem, samtidigt som det fanns en känsla av att danskar inte accepterade dem helt. Detta sas även av andra generationens immigranter som även refererade till att de tillhörde deras föräldrars födelseland snarare än Danmark. Det räcker inte med att vara född i landet, ha medborgarskap och prata språket flytande för att anses vara dansk. Deltagarna nämnde istället att de särskildes från danska beroende på tre faktorer: språkmixningar, religion och utseende (Simonsen 2018 s.1027). Gällande språket krävdes det inte enbart att du pratar språket, utan du måste göra det på "rätt" sätt. Känslan av tillhörighet grundas därmed inte enbart i födelseland utan andra attribut påverkar också. Dessa föreställningar baseras på bilden som de inrikes födda med rätt attribut projicerar, det vill säga de som beskrivs som "riktiga danskar".

Hertz och Johansson (2012) lyfter ett liknande koncept som beskriver att när immigranter upplever sig "stoppade" i vissa sociala sammanhang anpassar de sina livsmål samt får sämre

självkänsla. De menar att nyinflyttade immigranter konstant måste hantera mönster av inkludering och exkludering som varierar över tid. Ett exempel var en man som av myndigheter inte fick byta skola och därmed inte heller kom i kontakt med andra ungdomar i hans ålder (Hertz & Johansson 2012 s.167). Ett annat exempel var en man som inte ville flytta till ett område med enbart inrikes födda eftersom han var orolig över att sticka ut i sammanhanget (Hertz & Johansson 2012 s.167). När människor på olika nivåer upplever sig ”stoppade” anpassade de sig och sina mål utifrån detta. De skapar nya kontaktnät, metoder för att bemöta diskriminering och utvecklar en ny identitet. Konsekvensen av att möta denna diskriminering och att de blir ”stoppade” är att deras självkänsla kan minska och att de anpassar sina livsplaner efter detta. Det är en gradvis process bestående av inkludering och exkludering som slutligen gör att immigranter upplever sig delaktiga. Dock nämner Hertz och Johansson (2012) att även om de känner sig integrerade innebär inte det att de inte upplever diskriminering, utan de menar enbart att de har lärt sig hantera diskrimineringen och anpassat sig efter den. Hertz och Johansson (2012) menar därav att integration inte enbart handlar om etnicitet och språkkunskaper, utan även samhörighet i det sociala och med de institutionella strukturerna.

Hertz och Johansson (2012) nämner att upplevelsen varierar mellan deras deltagare och att de hanterar sin situation olika, även om de alla anpassar sig på ett eller annat sätt. Immigranter kan inte ses som en homogen grupp utan olika karaktärsdrag och resurser kan ha en inverkan hos individens integrationsprocess. I en studie av Lewin (2001) framkommer att kvinnor från Iran har enklare för social integration in i det svenska samhället än vad iranska män har. Anledningen bakom skillnaderna förklaras genom att mäns status minskar i det svenska samhället, vilket skapar en identitetskris hos männen. För kvinnor är situationen tvärtom och statusen ökar istället vilket gör det lättare att integreras och anpassa sig efter de svenska normerna. Lewin (2001 s.129) menar därmed att det är lättare för kvinnor att social integreras eftersom det sker en positiv förändring i status för dem medan männen snarare får en sämre status.

3.2 Immigration och arbetsmarknadspolitik

I Sverige är det markant skillnad på inrikes födda och immigranter gällande sysselsättning. I Europa hade Sverige år 2015 näst största skillnaden mellan inrikes födda och immigranter gällande långtidsarbetslöshet (Eurostat 2017). Det finns variationer bland immigranter och

lågutbildade har generellt lägre sysselsättning än de som är högutbildade oavsett varit de är födda (Eurostat 2017). Mellan könen finns det också variation och män har generellt högre grad av sysselsättning än kvinnor. En annan faktor som kan påverka immigranternas sysselsättningsgrad är beroende på när de kom till Sverige. De som migrerat under lågkonjunktur har generellt längre tid i arbetslöshet och lågt betalt jämfört med de som migrerar under tider med bättre ekonomin (Åslund & Rooth 2007 s.31).

Abdulla (2017) har skrivit en avhandling om immigranter från mellanösterns etablering i Sverige samt immigranternas meningsskapande av sin situation. Svenska policys beskriver att immigranter ska ha som mål att bli etablerade. Med etablering menas att immigranter ska sträva efter att bli ”goda medborgare” och inneha vissa konkreta ”goda” karaktärsdrag (Abdulla 2017 s.143). Detta uppnås genom tre större introduktionsmedel: självförsörjning genom arbete, kunskaper i det svenska språket och demokratiska värderingar. Abdulla (2017) argumenterar att dessa policys kan användas för att meddela till nyanlända immigranter hur de bör vara och agera. Hon beskriver ytterligare att det finns olika reaktioner på dessa policys, såsom genom att acceptera dem eller genom att visa motstånd gentemot dem. Ett exempel som tas upp är hur flertal immigranter upplever att arbetsförmedlingen snarare gör det svårare för dem att få arbete än hjälper dem. Det antas vara en följd av att deras perspektiv inte tas hänsyn till vilket gör att det blir svårare att få arbete som passar dem. Tidigare erfarenheter valideras ej vilket gör att många upplever att de får ”börja om” när de kommer till Sverige.

Vesterberg (2015 s.209) beskriver liknande tankar. Enligt Vesterberg skapar arbetsmarknadsinsatser riktade mot immigranter diskurser som går ut på att immigranter ska agera mer som ”svenskar”. Insatserna formulerar sig även så att ansvaret ligger på individen att bli anställd och hen blir konstruerad som ansvarig för sin arbetslöshet och att hen bör förändra sina värderingar och ideal för att bli anställningsbar (Vesterberg 2015 s.307). De ”svenska” normerna framställs som eftersträvbart medan immigranter framställs som inte mindre medvetna och att de behöver lära sig agera efter det svenska ”korrekta” sättet. Ett exempel är hur svenskhet kopplas ihop med att vara medveten om ojämlikhet mellan könen, vilket gör att de som inte eftersträvar jämlikhet mellan könen konstrueras som icke-svenska och ”de andra” (Vesterberg 2015 s.310). Utgångspunkten är att om immigranter umgås med svenskar kommer deltagarna lära sig bli mer medvetna om ojämlikhet mellan könen och agerar mer såsom ”svenskar” bör agera. Enligt Vesterberg (2015 s.312) skapar denna diskurs starkare gränser mellan ”vi” och ”de” eftersom det svenska konstant framställs som

eftersträvt och att immigranterna måste ändra sig för att bli accepterade på arbetsmarknaden.

I rapporten *Det blågula glashuset* (SOU 2005:56 s.279-287) beskrivs olika förklaringar till varför sysselsättning varierar stort mellan inrikes födda och immigranter. I rapporten dementeras de även olika faktorer som beskrivs som orsaker och lyfter i huvudsak strukturell diskriminering som orsak. Ett exempel är att skillnader i sysselsättning ofta förklaras genom brist på språkkunskaper. Språk beskrivs som en viktig faktor för att komma in på arbetsmarknaden, men kan inte enbart förklara skillnaden eftersom en del yrken inte bör vara i behov av att ställa språkrav (SOU 2005:56 s.279-282). Givetvis kan dock basal språkkunskap vara nödvändigt för att kunna kommunicera med kollegor. Andra exempel är att immigranter inte har det nödvändiga kontaktnätet samt utbildningsnivån. Dock visar statistiken att nyanlända immigranter med högskoleutbildning drabbas lika hårt som de med enbart grundskoleutbildning. Därav kan inte detta anges som adekvata skäl till de stora skillnaderna utan det grundar sig i en strukturell diskriminering.

Det finns olika konsekvenser av att immigranter har svårare att få arbete än inrikes födda. Movitz och Sandberg (2013 s.77) uttrycker att Sverige har ett välfärdssystem som belönar medelklassen genom materiella fördelar, avdrag och skattefördelar. I kontrast blir de som inte arbetar andra klassens medborgare som är kostsamma. Konsekvensen blir att det konstrueras ett tydligt "andra", det vill säga de som är utan arbete såsom immigranter eller sjuka. Förutom att konstruera ett kostsamt andra ger det även de som arbetar möjligheten att känna att de är framgångsrika och att de är tillhörande. Den traditionella svenska modellen har fokuserat på solidaritet och rätten till välfärd för alla medan politiken idag istället ett fokus på individuella lösningar, vilket enligt Movitz och Sandberg (2013 s.77) ökar ojämlikheten mellan olika grupper. I och med denna konstruktion skapas ett tydligt "andra" vilket är de som inte arbetar. Immigranter beskrivs också som "de andra" jämfört med inrikes födda (SOU 2005:56 s.446), vilket gör att deltagarna kan definieras som "de andra" både i kategoriseringen som immigrant och som arbetslös.

4. Teori

För att tolka upplevelsen av integration kommer Axel Honneths teori beträffande kampen om erkännande användas. Honneth utgår från att människor konstant kämpar för att bli erkända

och strävan efter erkännande beskrivs som ett basalt behov för att kunna utveckla vår identitet (Honneth 1995/2003 s.95). Människor förstår sig själva som individer och samhällsmedlemmar utifrån att gradvis bli försäkrade att ens specifika egenskaper och behov blir accepterade i interaktionella relationer (Honneth 2004 s.354). Människor strävar efter att bli accepterade som samhällsmedlemmar med lika rättigheter såsom andra i samhället har (Heidegren 2009 s.32). Genom detta perspektiv krävs det att människor blir erkända för att kunna befinna sig i det publika rummet som värdiga samhällsmedlemmar utan att skämmas över sin person (Honneth 2004 s.355).

4.1. Erkännande – omsorg, rättigheter och solidaritet

Honneth beskriver erkännande utifrån tre olika sfärer: *omsorg, rättigheter och solidaritet*. Ens förmåga till en positiv självrelation möjliggörs utifrån det erkännande som individen får av omgivningen (Heidegren 2009 s.28) och alla tre sfärer bör bli erkända för att kunna möjliggöra individuellt självförverkligande. När vi har förmågan att befinna oss i det offentliga rummet utan att skämmas över vår person kan vi utveckla vår personlighet obehindrat, vilket leder till en positiv självbild (Honneth 2004 s.355). Följaktligen finns även en plikt att behandla andra så att de har möjlighet att utveckla en positiv relation till sig själv (Heidegren 2009 s.12). I ojämlika maktrelationer finns ett ytterligare ansvar (Heidegren 2009 s.101). För att nå moralisk rättvisa krävs det mer än jämn fördelning av medel, utan det krävs även socialt ömsesidigt erkännande av individer och av kategoriseringar (Honneth 2007 s.130). Individen behöver uppleva att ens behov blir sedda, uppleva att hen blir behandlad rättvist utifrån lagarna och uppleva att hen är ett tillskott till samhället (Honneth 2004 s.358). Honneth (Heidegren 2009 s. 28-29) menar att för att individen måste kunna bejaka sig själv för att kunna definiera sina livsmål. Beroende på det erkännande som fås kan individens mål förändras och anpassas.

I kontrast till att bli erkänd kan man även bli missaktad, vilket istället har det motsatta resultatet. Missaktning sker när vi inte får den nivå av respekt vi anser oss förtjäna, baserat på en normativ jämförelse med omgivningen (Honneth 2004 s.358). Omgivningen förhindrar eller försvårar individens utvecklande av sin positiva självrelation eller identitet (Heidegren 2009 s.31-32). Varje akt av en moralisk kränkning kan leda till skadegörelse hos individens person som i sig förstör den individuella handlingsförmågan (Honneth 1995/2004 s.99).

Konsekvensen av social missaktning är negativa känsloreaktioner såsom skam, indignation, frustration och vrede (Heidegren 2009 s.33).

Honneth (2001) inkluderar osynliggörande som en form av att visa missaktning. För att upplevas osynliggjord beskriver Honneth att det krävs att man är medveten om motsatsen, det vill säga att bli sedd. Agerande, gester och ansiktsuttryck ger subtila signaler som bekräftar den andras närvaro och erkänner hen, medan om det finns en avsaknad av signaler blir individen osynliggjord (Honneth 2001 s.115). Osynliggörande behöver inte vara ett aktivt nedlåtande agerande av andra, men individen upplever sig socialt osynlig och inte värd uppmärksamhet (Heidegren 2009 s.95-96). Missaktning med den betydelsen kan vara en icke uppsåtlig handling som leder till reella konsekvenser för den andre.

4.1.1 Omsorg

Honneth (1995/2003) beskriver att för att utveckla självförtroendet krävs det kärlek från de primära relationerna. Med primära relationer menas relationerna med familj och vänner. Kärlek från primära relationer resulterar i bra självförtroende, så länge det växlar på en adekvat nivå mellan närhet och distans (Honneth 1995/2003 s.29). Om vi endast får kärlek men inte distans uppslukas vi av den andra och blir inte självständiga, vilket försvårar förmågan att kunna ta vara på sig själv och förverkliga sina livsplaner.

I motsats till erkännande inom sfären omsorg beskriver Honneth fysiska övergrepp som missaktande handling. Honneth menar att det inte är själva handlingen som påverkar oss utan det är upplevelsen av att inte bli erkänd i sin egen självförståelse (Honneth 1995/2003 s.98). Den fysiska handlingen kränker rätten till ens kropp och känslan av självbestämmande över ens kropp. Individen kommer med insikt att den andra inte inger den förväntade respekten för ens behov, vilket leder till tappad tillit (Honneth 1995/2003 s.102). Missaktning i denna betydelse är svårt att koppla till det erkännande som deltagarna i arbetsmarknadsinsatser upplever. Det finns inga primära relationer i detta sammanhang som kan tas skada av fysiska övergrepp, förutom i extrema undantagsfall.

I den här uppsatsen kommer fokus för erkännande ligga på handlingar av omsorg och inte kärlek, eftersom kärlek inte kan krävas av deltagare eller av personal. Kärlek som sfär förpassas inte utan omtolkas för att kunna relatera till de relationer som kan förväntas inom arbetsmarknadsinsatser. Vänskapliga relationer kan inom insatsen byggas upp under tid men

är inte ett måste för deltagandet. Dock har personal ett utökat ansvar att visa handlande av omsorg till deltagarna eftersom de har en ojämlik maktrelation (Heidegren 2009 s.101).

4.1.2 Rättigheter

Den andra sfären av erkännande handlar om att bli rättsligt erkänd som en medborgare i samhället (Heidegren 2009 s.30). Genom att bli erkänd rättsligt utvecklas individen självaktning och hen ser sig moralisk tillräknelig. Det finns en förväntan på universell likabehandling för ens rättigheter och att man har samma moraliska tillräknelighet som andra har (Honneth 1995/2003 s.106).

Individens förväntningar av legitimt rättsligt erkännande baseras på den institutionaliserade erkännandeordningen (Heidegren 2009 s.77). Förväntningarna som en människa kan hysa av en annan person är beroende av den erkännandeordning som finns i ett visst samhälle och individen socialiseras in i vilka förväntningar hen bör ha jämfört med omgivningen i det specifika sammanhanget. Historiskt har detta förändrats och förr låg fokus på samhällsstatus och rangordning som avgörande för individens sociala uppskattning (Heidegren 2009 s.79). Idag finns det istället, såsom tidigare nämnt, en förväntan på universell likabehandling mellan alla människor. De institutionella reglerna uppkommer som en följd av erkännandeordningen. Människors förhållningssätt till specifika sammanhang, såsom i ett klassrum, baseras på den socialiserade förväntan situationen har. Deltagarna kan välja att antingen följa de institutionella regler som finns eller visa motstånd mot dem.

När en individ rättsligt missaktas riktar det sig mot individens sociala integritet (Heidegren 2009 s.32). Denna rättsberövning sker vanligen utifrån kategoriseringar, såsom kön eller etnicitet. Exempel på missaktning inom sfären rättigheter för individen är exempelvis bedrägeri, medan i det större perspektivet kan den missaktande handlingen åsyfta rättsliga eftersträvanden utifrån ens kategorisering (Honneth 1995/2003 s.102).

Inom arbetsmarknadsinsatserna kan erkännandet som rättsperson grundas i självbestämmande gällande val av insats samt möjligheten att påverka ens arbetsuppgifter. Huruvida en individ upplever att hen själv har valt att delta i insatsen eller ej påverkar känslan av att bli erkänd som en autonom person som kan ta ansvar över sitt liv (Heidegren 2009 s.102). Om individen upplever att insatsen är en tvingande åtgärd kan självbilden istället ta skada eftersom individen kan uppleva att hen inte har förmågan att bestämma över sitt liv (Høilund & Juul

2005 s.30.). En annan version av missaktning inom sfären rättigheter kan grundas i upplevelsen att man inte kan avsluta insatsen, eftersom deltagandet kan ställas som krav för att erhålla försörjningsstöd (Thorén 2012 s.61).

4.1.3 Solidaritet

Solidaritet som sfär innebär att individen blir socialt uppskattad av sin omgivning för sin individualitet (Honneth 1995/2003 s.101). Individens unika egenskaper som person uppskattas av de omkring som inte har en nära relation till en. Inom sfären är det känslan av egenvärde som utvecklas och som gör att vi kan värderar våra egna förmågor och känna en trygghet i dem.

Motsatsen till att uppleva solidaritet är upplevelsen av att människor inte respekterar eller rent utav förödmjucar ens egenskaper, vilket resulterar till att ens känsla av att vara socialt betydelsefullt inom en specifik kontext skadas (Honneth 1995/2003 s.102). Den missaktande handlingen kan exempelvis ske när individen inte blir hälsad på, men även vid uttalade kränkningar eller segregering (Honneth 1995/2003 s.102; Honneth 2007 s.136). Kopplat till arbetsmarknadsinsatser kan det handla om att individen inte anser att hen blir lyssnad på av personal eller andra deltagare. Det kan även handla om att personal uttrycker sig kränkande eller nedvärderande mot deltagaren.

I och med att sfären kärlek omtolkas till omsorg vill jag förtydliga den teoretiska skillnaden mellan omsorg och solidaritet, såsom det är tolkat i det här sammanhanget. Handlingar av omsorg innebär att enskilda individer visar uppskattning för en annan och påbörjar möjliga vänskaper (Honneth 1995/2003 s.108). Solidaritet syftar istället på att deltagaren är medveten om att hen besitter goda eller värdefulla förmågor för det specifika sammanhanget (Honneth 1995/2003 s.106). Det syftar även till om deltagarna känner att hen har ett konstruktivt värde i en specifik gemenskap (solidaritet) och inte enbart erkänns som unik av en annan individ (omsorg). Solidaritet har en bas i social uppskattning för de egenskaper som man bidrar med för samhället, eller i detta fall arbetsmarknadsinsatsen. Till följd av de relationsformer som finns inom insatsen blir därmed sfären solidaritet mer relevant än sfären omsorg.

4.2 Erkännande som immigrant

För immigranter har det sociala sammanhanget förändrats efter flytten till Sverige. Förutsättningarna att befinna sig i det publika rummet utan att skämmas försvåras i och med att man inte tillhör den norm som finns i Sverige och att ens resurser inte alltid värderas lika högt. En individ som är född utomlands kan från sin uppväxt ha starka resurser som tappar sitt sociala värde i och med migrationen. I Sverige är den i institutionella erkännandeordningen utifrån de normer som finns och det är dessa som via socialisering skapar de legitima förväntningarna som människor kan hysa av omgivningen (Heidegren 2009 s.77). Dessa socialiserade regler konstrueras olika beroende på kontext och i Sverige finns det specifika institutionella regler som möjligtvis skiljer sig från andra länder.

4.3 Erkännande som arbetande

De som deltar i en insats möter olika myndighetspersoner såsom socialsekreterare, arbetsmarknadshandläggare och personal på insatsen. Høilund och Juul (2005) har skrivit om socialt arbete i Danmark med avstamp i Honneths teori om erkännande. I deras studier framkommer två typer av kränkningar av klienter som är vanligt inom socialt arbete. Den ena är att klienten inte upplever sig sedd och hens perspektiv negligeras av socialarbetaren. Den andra handlar om klientens rättigheter, vilket förminsкас genom att tystnadsplikten inte respekteras eller att beslut inte förmedlas tydligt. Konsekvensen blir att individen inte anser sig själv som en värdig samhällsmedlem eller förmögen att ta ansvar för sitt eget liv (Høilund & Juul 2005 s.61). Utifrån detta perspektiv kan deltagarnas mått av inflytande över val av insats ha inverkan över individens upplevelse av att hen rättsligt erkänd som värdig samhällsmedlem. Socialsekreterare kan ställa som krav att brukare är delaktiga i en kompetenshöjande verksamhet för rätten till försörjningsstöd (Thorén 2012 s.61) vilket innebär att insatsen kan ske under upplevd tvingande former. Om deltagaren upplever att insatsen är ett tvång förminsкас känslan av frivillighet och konsekvensen blir såsom Høilund och Juul (2005) beskriver, att individen inte ser sig själv förmögen att ta ansvar för sitt eget liv. Huruvida individen de facto kan påverka valet av sysselsättning spelar ingen roll, utan det är känslan av att kunna påverka som influerar känslan av erkännande.

4.4 Kritik av Honneths erkännandeteori

Fraser och Honneth har båda teorier som fokuserar på människors behov av erkännande men har vissa skillnader i sina teoretiska ståndpunkter. Fraser (Fraser & Honneth 2003 s.65-66)

menar att omfördelning av medel (redistribution) och erkännande (recognition) relaterar till social rättvisa i kombination med varandra. Både delarna är nödvändiga för att uppnå social rättvisa och skapar möjlighet för individen att delta i det publika rummet. Kritiken mot Honneths teori grundas i att Fraser anser att Honneth inte tar tillräcklig hänsyn till omfördelning av medel utan enbart fokuserar på erkännande. Honneth (Fraser & Honneth 2003 s.34) uttrycker att skillnaderna i omfördelning grundas i kulturella värderingar gällande arbete och därav fortfarande har sin grund i erkännandet. Honneth (2004 s.353) beskriver att de orättvisor som finns inom distribution kan förankras i kampen om erkännande och hur individens eller kategorins bidrag värderas socialt. Istället för att fokusera på jämställt socialt deltagande menar Honneth (2004 s.535) att människor bör ha utrymmet att till fullo utveckla sin identitet utan att skämmas för sin person i det publika rummet. Fraser (Fraser & Honneth 2003 s.35) menar dock att all ojämlig fördelning inte grundas i förnekandet av erkännande, såsom exempelvis en vit arbetande man som förlorar sitt arbete eftersom fabriken han arbetar på stänger ner. Problemet ligger därav inte enbart i behovet av erkännande, vilket gör att man bör särskilja distribution av medel och erkännande. Dock menar Fraser att de är i relation till varandra och båda nödvändiga för att uppnå social rättvisa.

4.5 Intersektionalitet

Som tidigare uttryckt kan immigranter inte ses som en homogen grupp utan det finns olika maktstrukturer inom gruppen som har en inverkan för individens situation. För att fånga dessa maktskillnader kommer jag utgå från ett intersektionellt perspektiv. Enligt intersektionellt perspektiv reproducerar maktstrukturer ojämlikhet och förtryck (Mattsson 2010 s.9). Dessa strukturer upprätthålls genom omedvetna handlingar, det vill säga att de inte behöver ske genom avsikt. Det är omedvetna föreställningar och beteendemönster som genomförs av alla människor (Mattsson 2010 s.11). Bara för att det finns maktstrukturer behöver det inte nödvändigtvis betyda att den som är underordnad upplever att den vill förändra, utan kan istället hitta en trygghet i sin position (Mattsson 2010 s.33). De maktstrukturer som finns är ofta invanda och självklara vilket gör att vi inte alltid uppfattar dem. Istället fokuserar vi på individuella faktorer och ser inte det större perspektivet. Det är när vi belyser skillnaderna på en strukturell nivå vi kan se strukturella mönster som skapar orättvisa och ojämlikhet.

Intersektionalitet har uppkommit efter att genusforskningen fått kritik för att den inte ser till den komplexitet som finns inom olika kategoriseringar (Mattsson 2010 s.18). En vit kvinna

som tillhör medelklassen kan ha upplevelser som skiljer sig från en svart kvinna som tillhör arbetarklassen. De olika kategoriseringarna kan inte enbart förstås som separata fenomen utan de har en komplexitet som bör integreras med varandra (Mattsson 2010 s.19). I vissa fall kan en kategori vara mer relevant att diskutera än en annan beroende på kontext. Upplevelsen av ens integrationsprocess kan variera beroende på ens tidigare erfarenheter och situation. Därav blir det relevant att se till hur de olika kategoriseringarna kan ha en inverkan för individens upplevelse och inte enbart se till kategoriseringen immigrant.

4.5.1 Avgränsningar Intersektionalitet

Det finns fyra centrala kategorier inom det intersektionella perspektivet: kön, sexualitet, klass och etnicitet (Mattsson 2010 s.17). I huvudsak kommer jag diskutera klass och kön, även om etnicitet såklart har en relevant roll gällande immigranter. Etnicitet har en övergripande plats genom uppsatsen medan klass och kön kommer presenteras separat i kapitel 6.3 *Variationer av mål beroende på klass, kön och ålder*. Sexualitet kommer inte finnas med som kategori. Delvis beror detta på brist av empiriskt underlag om deltagarnas sexualitet. En annan faktor som påverkar är att sexualitet inte nödvändigtvis kan ses utifrån. Det sker helt klart diskriminering utifrån människors sexualitet men det är en faktor som inte alltid är lika tydlig att avgöra såsom kön och etnicitet. Klass kan även det vara svårt att avgöra och i detta fall baseras underlaget på kunskapen om deltagarnas tidigare arbete/utbildning samt deras föräldrars arbete/utbildning.

Som alternativ för sexualitet kommer jag diskutera ålderism. Ålder är inte en central kategori inom det intersektionella perspektivet, även om det inkluderas ibland (Mattsson 2010 s.93). Ålderism utgår från en liknande teoretisk grund som lyfter att normen (ung) ställs gentemot den andre (äldre). Ålder kan förstås kontextuellt, vilket betyder att individen i en viss situation kan anses gammal men ung i en annan (Andersson et al. 2011 s.74). Ålderism kan ses som ”stereotypa föreställningar eller diskriminering som utgår från en människas ålder” (Andersson 2008 s.11). Ett exempel som är relaterat till arbete är att människors som är 67 år inte får arbeta trots att de vill och kan (Andersson 2008 s.8). I en studie av svenska arbetsgivares attityder till äldre framkom att 40 procent av dessa anser att en framtida arbetskraftsbrist inte är skäl nog för äldre att stanna kvar i arbete efter pensionsålder (Andersson 2008 s.74). Därmed finns det anledning att se till huruvida ålder har en inverkan för upplevelsen av ens integration.

5. Metod och Metodologi

I detta kapitel kommer jag beskriva mitt metodval samt mitt metodologiska ställningstagande. Kapitlet börjar med att ta upp det ontologiska och epistemologiska ställningstagande som gjorts, för att sedan följas av en beskrivning och problematisering av metodval. Följande kommer urvalsprocessen som beskriver deltagarna samt hur det gick till när insats samt kommun valdes. Jag kommer även beskriva hur empirin analyserats. Sedan kommer en beskrivning av tillvägagångssätt och etiska ställningstagande, som beskriver vilka hinder och svårigheter som jag har mötts av. Avslutningsvis presenterar jag lite kort min förförståelse som jag gick in i uppsatsskrivandet med.

5.1 Ontologi och Epistemologi

Mitt ontologiska ställningstagande har sin grund i idealismen samt fenomenologi. Idealismen uttrycker att verkligheten skapas av observatörerna (Ingemann 2016 s.79). Jag erkänner integration som ett fenomen relaterat till en specifik situation (Ingemann 2016 s.83, 104). Hur dessa fenomen förstås och tolkas är beroende på hur människor definierar och benämner det. Ett exempel är fenomenet integration av immigranter som inte har en entydig definition men erkänns som ett fenomen som människor har benämnt som ”riktigt” och som är konstruerat i kommunikationen mellan människor. I och med att jag fokuserar på immigranternas subjektiva åsikter erkänner jag människors subjektiva tolkningar som ett perspektiv av verkligheten.

Liknande förhållningssätt finns kring mitt epistemologiska antagande. Utgångspunkten är att det inte intressant om den uppfattning som subjektet framträder är sann eller ej, utan det som är intressant är individens uppfattning av sin verklighet (Patel & Davidsson 2011 s.32-33). Det som en kategori, såsom immigranter och arbetslösa, uttrycker som deras subjektiva sanning reflekterar hur fenomenen är och blir följande kunskap. En vanlig kritik till fenomenografiskt perspektiv är vad det bidrar till forskningen. Om det inte finns en definierad verklighet, vilken betydelse har den subjektiva verkligheten? Fenomenografien uttrycker dock att den subjektiva verkligheten påverkar den ”riktiga” verkligheten. Den subjektiva verkligheten har en betydelse för forskningen, då den har en påverkan på hur kunskap förstås och strävar mot att se det bakom det omedelbart observerbara (Patel & Davidsson 2011 s.31).

5.2 Metodologisk ståndpunkt

Hermeneutik handlar om tolkningens roll när fenomen ska förstås eller förklaras och har inspirerat mitt förhållningssätt till empirin och analysarbetet. Hermeneutiken anammar de perspektivskiften och tolkningskonflikter som uppstår i interaktionen med omgivningen och i forskarens tolkning av empirin (Kvale & Brinkmann 2014 s.253-254). Hermeneutiken erbjuder möjligheten till en berättelse som innesluter förståelse och förklaring, handling och reflektion (Kvale & Brinkmann 2014 s.75). Forskaren är medveten om sin förförståelse och förhåller sig konstant till de ideal och värderingar som finns inbyggda i medvetandet. Trots att jag under uppsatsskrivandet strävat mot att vara medveten om min egen förförståelse och försökt förhålla mig kritisk finns det en risk att min förförståelse influerat resultat och uteslutit alternativa slutsatser.

I linje med hermeneutiken är min ståndpunkt i uppsatsen att identiteter skapas intersubjektivt. De interaktioner vi har med andra ger oss den viktigaste i kunskapen om oss själva och oavsett vad jag säger om mig själv ingår alltid den andras omdöme däri (Kvale & Brinkmann 2014 s.298). Detta innebär att den andra skapar en begränsning för individens frihet eftersom vi står i relation till de bestämmelser som omgivningen har, trots att vi inte håller med dem (Kvale & Brinkmann 2014 s.298). I linje med detta perspektiv uttrycker Honneth (1995/2003 s.99) att våra identiteter skapas i relation med vår omgivning oavsett om individens person erkänns eller ej. Utifrån detta perspektiv kan vi ses det som att immigranterna förstår sig själva baserat på omgivningens bild av dem och de kategorier de tilldelas.

5.3 Metodval

För att få tillgång till deltagarnas upplevelse har jag använt mig av semistrukturerade intervjuer. Ett alternativ till semistrukturerade intervjuer hade varit öppna intervjuer, som gett deltagarna möjlighet att fritt resonera kring ämnet (Bryman 2008 s.415). Eftersom uppsatsen har integration i relation till arbetsmarknadsinsatser som ett tema ansåg jag att öppna intervjuer inte skulle bidra med den önskade empirin utan intervjuerna krävde viss struktur. Denna struktur uppnåddes genom att använda en intervjuguide, se bilaga 2.

I kvalitativ metod läggs oftast tyngden på förståelse av den sociala verkligheten (Bryman 2008 s.341), vilket är i linje med det som den här uppsatsen vill uppnå. Integration är ett socialt fenomen som konstrueras i kommunikationen mellan människor utan att vara fysiskt

mätbara. Dock kan såklart åsikter och tankar om integration mätas genom kvantitativ metod. Till skillnad från kvantitativ metod som ger begränsade svarsmöjligheter för att kodas, ger kvalitativ metod möjlighet till fylliga och detaljerade svar (Bryman 2008 s.413). Beroende på bakgrund och historia kan immigranterna uppfatta sin situation olika och nyanser kan finnas mellan deras utsagor. Semistrukturerade intervjuer ger möjligheten att fånga upp dessa och upplevelse nås enklast genom verbala analysmetoder (Patel & Davidsson 2003 s.14). För att få en bredare bild av immigranternas åsikter skulle en kvantitativ ansats varit att föredra.

En intervju kan förstås som mer än bara ett möte. Det har en samhällelig, kulturell och politisk kontext (Alvesson 2011 s.45). Kvale och Brinkman (2014 s.184-185) uttrycker att det finns en risk i tvärkulturella möten för missförstånd mellan forskare och intervjupersoner, baserat på kulturella olikheter gällande gester, språkbruk och normer. Dock kan detta perspektiv ifrågasättas vilket Kamali och Jönsson (2018) lyfter. Det finns enligt dem tecken på att socialarbetare fokuserar på de kulturella avvikelser som finns och utan att ta hänsyn till individens klasstillhörighet, kön, etnicitet och individuella orsaker till migration (Kamali & Jönsson 2018 s.285-286). Genom att fokusera på kultur som orsaken till individens sociala problem ignoreras de andra förklaringarna. Utifrån detta har jag resonerat att om jag under intervjuerna fokuserat på de kulturella skillnaderna hade det funnits en risk att jag själv kategoriserat skillnader mellan oss. Mitt perspektiv inför intervjuerna var att oavsett var intervjupersonen kommer från kan det ske missförstånd i mötet som inte nödvändigtvis baseras på skillnader i kultur utan har sin grund i andra faktorer.

Vanlig kritik till intervju som metod är att empiri kan tolkas olika och därav inte är vetenskapligt. Intervjuare och intervjupersonen producerar kunskap tillsammans genom samtal och innehållet kan inte ses som en redogörelse av "sann" fakta (Kvale & Brinkmann 2014 s.35). Den kritiken grundas i en perspektivet att det endast finns en korrekt och objektiv sanning, vilket jag menar inte finns när integration diskuteras. Dock finns det viss grund i kritiken, då det är frågan som skapar svaret, vilket innebär att samma empiri kan ge olika utfall (Kvale & Brinkmann 2014 s.253). Empirin måste tolkas, men också förstås utifrån att människor tolkar olika och att det konstant finns en tolkningskonflikt mellan olika perspektiv (Kvale & Brinkmann 2014 s.36). Detsamma perspektiv finns gällande de tolkningar jag gjort utifrån de citat som intervjupersonerna har sagt. Dock är inte de tolkningar som gjorts tagna från ingenting utan de har en grund i tidigare forskning samt i de teoretiska perspektiven.

5.4 Urval

Urvalet har genomgått tre olika urvalsnivåer: kommun, insats och deltagare. De tre urvalen är utförda i relation till varandra med det kommunala urvalet som styrt följande urval.

I första hand riktades förfrågan till fem folktäta kommuner. Kommunens storlek och folktäthet kan påverka kommunens möjligheter att erbjuda insatser, vilket innebär att kommunerna som är folktäta generellt har mer insatser att erbjuda (Vikman & Westerberg 2017 s.16, 36). I ett tidigt stadiet av uppsatsskrivandet fanns det en tanke om att göra en kooperativ analys av två insatser inom samma kommun, vilket betydde att jag behövde en kommun som hade tillräckligt med deltagare i olika insatser. En av kommunerna jag kontaktade accepterade förfrågan och en kontakt skapades med ansvarig för insatser för att få tag i intervjupersoner. Kontakten med kommunen har initialt skett via mejl och sedan till ett fysiskt möte med en ansvarig för arbetsmarknadsinsatser i kommunen. Idén om en kooperativ analys lades ner efter att det enbart var tre villiga deltagare från en insats, medan i den andra var det tolv.

Insatsens har använts i syfte att ha ett konkret sammanhang som är kopplat till arbete. Fokus ligger i hur immigranterna beskriver integration utifrån att de å ena sidan är en del av arbetsmarknaden genom att delta i en insats som ska leda till arbete, å andra sidan står utanför den eftersom de inte får lön. Människor blir konstant inkluderade/exkluderade i olika sammanhang och de två delarna står alltid i kontrast till varandra. Insatsen blir ett medel för att fånga dessa kontraster mellan arbete och arbetslöshet, samt olika nivåer av inkludering och exkludering. Detta inom insatsen men även kopplat som samhällsmedlem.

Initialt har kontakt med intervjupersonerna skett via ansvarig för insatsen. Jag fick en lista på namn och kontaktade möjliga deltagare via telefon för att fråga om de fortfarande var intresserade av att delta. Av de 12 som var intresserade av att delta var det två som avböjde. Det slutliga deltagarurvalet bestod av 10 personer i en klass på ca 25. Av dessa 25 var inte alla immigranter utan några var födda i Sverige. Det slutliga urvalet gav variation i ålder, kön och utbildningsgrad. I tabell 1 presenteras deltagarurvalet som grupp utan att definiera vilken intervjuperson som har de olika attributen. Anledningen till att de presenteras som grupp är för att intervjupersonernas anonymitet.

Tabell 1: Presentation av deltagarurval

Ålder: 23 -50 år. Majoriteten var kring 35 år gamla.

Kön: 4 män och 6 kvinnor.

Födelseland: Utomeuropeiskt

Antal år i Sverige: 2-10 år. Majoriteten hade varit i Sverige i ca 7 år.

Civilstånd/familjesituation: 6 ensamstående, 4 gifta. 7 stycken med barn.

Ett krav som ställdes på urvalet var att deltagarna måste kunna prata svenska eller engelska vilket baserades i att jag enbart kan prata dessa språk. Ett alternativ hade varit att använda tolk. För deltagarnas skull kunde en tolk varit en förenklande faktor då de kunnat prata sitt modersmål, vilket även Kvale och Brinkmann förespråkar (2014 s.184). Dock ansåg jag att vinsten inte var tillräcklig för att välja att ha tolk i detta fall, eftersom det fanns en begränsad tidsram och brist på ekonomiska resurser. Förutom språkravet ställde jag kravet på att deltagarna måste bott i Sverige under minst två år, eftersom det krävs en tid i Sverige för att kunna ha en uppfattning om sin egen integrationsprocess.

Det finns en risk att deltagarna har svarat det som är socialt önskvärt, även kallat social desirability (Bryman 2008 s.224). Detta eftersom de är medvetna om att den ansvarige vet om att de deltar i uppsatsen och därmed vill framställa sig själv utifrån det som kan anses önskvärt. De normer som uttrycks av samhället och personal som önskvärda, såsom att vara motiverad att arbeta eller att insatsen är givande, är det som väljs att berätta om för att skydda sig själv. Deltagarna är i en beroendeställning till personal vilket gör att det kan upplevas svårt för deltagarna att lyfta kritiska åsikter. Det finns även en risk att de valt att uttrycka vissa åsikter för vad de tror att jag som intervjuare vill höra.

5.5 Analys

Den hermeneutiska cirkeln beskriver processen som forskaren genomgår för att tolka den insamlade empirin. Processen pendlar mellan att se bakåt och framåt, samt mellan de enskilda delarna och helheten (Kvale & Brinkmann 2014 s.252; Ödman 2004 s.88). Tolkningarna är inte lösryckta antagande utan resonemang och argument bör framkomma i diskussionen. Kvale och Brinkmann (2014 s.144-146) presenterar sju olika steg som man utgår från när man analyserar sitt material: tematisering, planering, intervju, utskrift, analys, verifiering och

rapportering. Enligt detta perspektiv börjar analysen redan vid intervjun och forskaren bör ha ett reflekterande förhållningssätt gentemot den eftersökta kunskapen och intervjun i dess kontext (Kvale & Brinkmann 2014 s.144).

För att lättare kunna tematisera och analysera empirin har intervjuerna transkriberats. Genom att transkribera intervjuerna förtydligas att det är intervjupersonernas utsagor som leder till olika perspektiv i tolkningar och inte enbart forskarens grova sammanfattningar (Jacobsson 2008 s.172). Sedan har empirin tolkats utifrån tematisk analys, som går ut på att systematisk dela upp empirin i teman och sub-teman utifrån olika kategoriseringarna (Bryman 2008 s.529). Genom att koda empirin ger det möjlighet att simplificera och fokusera på specifika karaktärsdrag i empirin (Nowell et.al 2017 s.5). För att koda empirin användes följande teman, se tabell 2.

Tabell 2: Kodningsteman

Erkännande – Ord, handlingar, likabehandling, rättigheter
Svenskhet – Delaktig, utanför, diskriminering, normer
Arbetslinjen – Mål, lösning, krav arbete, diskriminering, normer
Integration – Delaktig, inte delaktig, hur man blir integrerad, varför vara integrerad
Intersektionalitet (Klass, ålder, kön) – Mål, identitet

De olika teman som valts baseras på ämnen som deltagarna lyft samt utifrån förförståelse efter att ha studerat tidigare forskning. Uppsatsen har en induktiv grund och koderna utgår inte från en föreskriven teori utan de baseras på den empiri som samlats in (Patel & Davidsson 2011 s.23-24). Likt de råd som Ryan och Bernard (2003 s.89-93) ger har jag i empirin sökt efter teman och sub-teman utifrån exempelvis likheter, skillnader, repetitioner och saknad data. En kritik som tillskrivs det induktiva förhållningssättet är att forskarrollen inte problematiseras tillräckligt (Patel & Davidsson 2011 s.34). Det beskrivs som en subjektiv förståelse som enbart når till en yttre beskrivning av ett fenomen. De koder som framkommer utgår från de tolkning som forskaren väljer och det finns möjlighet till alternativa resultat, beroende på forskarens erfarenheter (Knudsen 1994 s.112-113). Därmed finns det reservation för att andra tolkningar kan ske utifrån samma empiri. Det betyder inte att de tolkningar som har gjorts är felaktiga, utan då det baseras på tidigare forskning kan vi se att tolkningarna får större sannolikhet. Det är inte lösaktiga antagande utan de har tidigare provats i andra sammanhang.

För att presentera analysen har jag använt mig av citat som intervjupersonerna har sagt. Dock har majoriteten av dessa citat redigerats för att förtydliga vad som menas. Eftersom människor sällan pratar grammatiskt korrekt finns det en risk att intervjupersonen fördummas i direkta citat, vilket gör att det i vissa fall finns ett behov av redigering (Bryman 2008 s.431). I de flesta fallen har redigeringen bestått av att lägga till ett ord, lägga till en bokstav, ändra tempus samt byta ordningen på ord. Inget meningsbärande har förändrats utan enbart förtydliganden har gjorts. Förutom att förändra ord har vissa yrken och utbildningar anonymiserats vilket är till för deltagarnas anonymitet. Istället för att använda mig av ”intervjuperson 1” har alla intervjupersoner tilldelats ett påhittat namn. I vissa fall har jag lagt till ord vilket är satt inom parentes. Vissa citat är även översatta från engelska, vilket står som fotnot.

För att förstå empirin har jag, som tidigare nämnt, använt mig av tidigare forskning. Denna forskning har hittats genom att jag använt mig av LUB: search som är Lunds Universitets interna sökmotor. De sökord som huvudsakligen använts för att hitta artiklar har varit: integration, arbetsmarknadsinsats och active labour activity, erkännande, recognition. Förutom att använda mig av denna sökmotor har jag hittat forskning genom att se på referenslistor i artiklar som ligger nära till hands för mitt ämne.

5.6 Tillvägagångssätt

Intervjuerna genomfördes i den lokal som arbetsmarknadsinsatsens verksamhet hölls i, vilket är en skola. I skolan fanns det ingen lokal dedikerad till intervjuerna utan de hölls i grupprum eller i biblioteket. För att jag skulle orka vara aktiv under alla intervjuer gjordes en avgränsning på tre intervjuer per dag och dessa utfördes under 4 dagar. Intervjuerna spelades in på mobiltelefon.

Under de första intervjuerna insåg jag att språket i intervjuguiden var för komplicerat för många deltagare. Före intervjuerna började spelas in gick jag igenom informationsbladet muntligt samt avslutade med att fråga huruvida de förstod ordet ”integration”. I de flesta fallen var svaret nej, vilket gjorde att jag förklarade ordet utifrån begrepp som delaktig, förstår systemet, känner sig accepterad, välkommen och liknande uttryck. Därav fick jag avfärda mina initiala tankar om att låta immigranterna själva beskriva begreppet och skapa mening till

begreppet integration. Om uppsatsen skulle göras om skulle jag ha översatt ordet integration till olika språk för att undvika att mina åsikter och tankar influerar deltagarnas svar.

Som tidigare nämnt fanns det vissa svårigheter i kommunikationen mellan mig som intervjuare och deltagarna. Som intervjuare var det sällan svårt att förstå vad intervjupersonerna menade, utan det som var svårt var att ställa frågorna på ett sätt så att deltagarna förstod vad jag försökte fråga. Här redovisas ett exempel på en deltagare inte förstod frågan:

C: Hur... hur gick det till? Hur fick du reda på det här programmet?

IP: Bra. Nu bra i programmet. Men jag vet inte framtid, nej.

Eftersom frågorna var svåra att ställa blev konsekvensen att vissa frågor blev ledande, vilket generellt bör undvikas i intervjuer (Bryman 2008 s.252-253). Detta gällde speciellt när deltagarna var sparsamma med sina svar. I kombination med svårigheter i kommunikationen var det en utmaning att ställa frågorna öppet med samtidig tydlighet så att de förstod. I efterhand kan jag se att jag inte lyckades helt med denna utmaning under alla intervjuer, även om strävan funnits för objektivitet. Ett sätt att undkomma otydligheter i deltagarnas svar var att ställa tolkande frågor, det vill säga frågor där intervjuaren formulerar om ett svar som intervjupersonen sagt (Kavel & Brinkmann 2014 s.178). På så sätt tydliggjordes det som deltagarna menade och risken för missförstånd minskas. Denna metod användas i vissa fall för att undvika för ledande frågor.

5.7 Forskningsetiska överväganden

Forskare kan inte innan en studie är genomförd vara helt medveten om vilka konsekvenser som studien kan ge. Dock måste forskare överväga möjliga konsekvenser och se om de potentiella givande resultaten överväger de risker som finns i att genomföra intervjuer (Kvale och Brinkmann 2014 s.110). De etiska överväganden som görs ska ta hänsyn till deltagarnas perspektiv och möjliga etiska överträdanden. Trots de etiska risker som finns i forskning kan forskare inte heller undvika att forska utsatta grupper perspektiv, eftersom genom att undvika deras perspektiv är oetiskt i sig själv. Ryan (2011 s.420-421, 432) förespråkar att forskare bör vara medvetna om den komplexitet som finns och det moraliska ansvaret som forskaren har gentemot de som deltar i forskning. Hon menar dock även att forskare inte enbart bör

fokusera på det etiska ramverk som finns utan forskare bör reflektera det individuella fallet och anpassa sig efter det. Forskning och etik ställs emot varandra och måste konstant övervägas för att se värdet i forskningen. Innan intervjuerna genomfördes såg jag till de forskningsetiska rådets fyra grundprinciper som samhällsvetenskaplig forskning bör följa: informationskravet, samtyckeskravet, konfidentialitetskravet och nyttjandekravet (Forskningsrådet 2002).

Innan empirin samlades in har det etiska övervägandet till stor del handlat om deltagarnas medvetenhet om vad de är delaktiga i. För att undvika missförstånd gick jag igenom informationsbladet muntligt innan intervjun och beskrev min roll där jag tog avstånd från de ansvariga i insatsen. Detta genom att förtydliga att jag är student och inte anställd på kommunen. Deltagarna fick även en kopia på informationsbrevet, se bilaga 1. Trots detta finns en risk att alla deltagare inte helt förstod vad min roll var och vad intervjuerna skulle användas till, vilket är ett krav enligt forskningsetiska rådet (2002). Informationskravet har förmedlats men eventuellt inte mottagits av alla deltagare eftersom det funnits brister i kommunikationen. Inom kvalitativ forskning är det ett problem när forskning sker på grupper som eventuellt inte förstår syftet med studien (Lövgren, Kalman & Sauer 2012 s.56). De otydligheter som antytts om min roll har framkommit efter att intervjun varit genomförd och jag har då förklarat min roll en gång till. Eftersom deltagarna har fått informationsbrevet med information och mitt telefonnummer har det funnits möjlighet för deltagarna att kontakta mig efter intervjun för att dra tillbaka sitt deltagande. Uppsatsen är utförd för att deltagarnas röster ska få höras gällande ett område som berör dem. Immigranters perspektiv får inte negligeras baserat på brister i språkkunskaper, på samma sätt som att det inte är ett adekvat argument för att utesluta immigranter från arbetsmarknaden (SOU 2005:56 s.279-282). Därmed finns det trots brister i kommunikationen anledning till att utföra forskning om immigranters perspektiv.

För att få kontakt med deltagarna i insatsen använde jag mig av en ansvarig i kommunen. Det finns ett etiskt dilemma i detta tillvägagångssätt eftersom deltagarna är i beroendeställning till de ansvariga (Kalman & Johansson 2012 s.42, 45). Deltagarna kan känna ett tryck från de ansvariga att delta, vilket gör att frivilligheten i deltagandet kan ifrågasättas. Ett sätt att försöka undkomma detta var genom att jag personligen hörde av mig till deltagarna och frågade om de ville delta ytterligare en gång, vilket också resulterade i att två personer valde att inte delta. Det faktum att de ansvariga tagit kontakt med deltagarna ökade även risken att de ansvariga

kan tolka vilka deltagarna som är beskrivna i uppsatsen, eftersom de är medvetna om vilka som har deltagit. Dock är denna beroendeställning enbart under tiden i insatsen vilket redan är avslutat när denna uppsats publicerats, vilket gör att riskerna att deltagarna blir påverkade efter publiceringen inte är lika stor som den skulle varit om insatsen varit pågående (Kalman & Johansson 2012 s.52). Dock fråntar detta inte vikten av att deltagarna ska anonyma och olika åtgärder har tagits för att uppnå anonymitet.

5.8 Förförståelse

Jag har ej arbetat med arbetsmarknadsprogram eller inom ett yrke som specifikt riktat mot integration. Dock har jag arbetat med försörjningsstöd som ställer kravet att man måste sträva efter att bli självförsörjande för att bli beviljad försörjningsstöd. Socialtjänsten hänvisar deras klienter till olika arbetsmarknadsinsatser som ett sätt för individen att komma ut på arbetsmarknaden. Därmed hade jag förförståelse gällande socialsekreterarens roll i relation till de som deltar i insats. Sedan har jag studerat migration och har en del förförståelse om ämnet rent teoretiskt. En av mina förutfattade meningar var att deltagarna skulle beskriva en hopplöshet över sin situation och vara kritisk gentemot insatsen eller personal. Under uppsatsens gång har perspektivet förändrats och deltagarna var mindre kritiska än vad jag antog.

6. Analys

Analysdelen består av tre övergripande områden: integration med ett samhällsperspektiv, integration i relation till insatsen och förändring av mål utifrån intersektionella faktorer. De olika delarna baseras på mina frågeställningar och berör varsin fråga. För att lyfta immigranternas berättelser om integration används, som redan nämnt, Honneths teori om erkännande och att erkännande är nödvändigt för att människor ska se sig som värdiga samhällsmedlemmar. I den sista delen ligger fokus mer specifikt på intersektionalitet och hur dessa faktorer kan ha haft inverkan för förändrad målbild, kopplat till Honneths perspektiv om erkännande och målbild. Alla delarna har olika fokus men är kopplade till hur immigranterna ser på sin integrationsprocess och hur dessa kan förstås.

6.1 Integration in i samhället

Under intervjuerna var det i huvudsak två faktorer som beskrevs som betydande i integrationsprocessen: *språkkunskaper* och *arbete*. De båda delarna har beskrivits som

nödvändiga för varandra. Dock berättade de även att de mött olika hinder i sin integrationsprocess som gjort det svårt att uppnå de mål de har. Ett exempel är *diskriminering på arbetsmarknaden*, vilket kommer diskuteras i en egen del. Slutligen lyfte de även *delaktighet* som viktigt för integration, bestående av viljan att bli delaktig men även viljan att andra ska acceptera en.

6.1.1 Språkkunskaper

Språkkunskaper är en central faktor för integration enligt deltagarna, vilket är i linje med vad tidigare forskning säger (Bucken-Knapp, Fakih & Spehar 2018 s.6). Immigranterna resonerade utifrån att om man inte pratar samma språk som omgivningen har man inte möjlighet att kommunicera med omgivningen och ta del av viktig samhällsinformation. Detta skapar en begränsning i hur individen kan röra sig i det publika rummet. Språket har beskrivits som det första steget för att integreras och som i senare skede ger tillgång till andra samhällsaktörer

Ahmed: Först är språket, språket är nyckeln till samhället. Sen man skapar vänner och stad och jobb och allting. Då blir man en del av Sverige.

Såsom Ahmed uttrycker är det inte språk i sig som integrerar, utan språket ger nyckeln till samhället och gör en delaktig. Språket ger individen förmågan att kunna röra sig i det offentliga rummet och få tillgång till resurser som de som pratar flytande svenska har. Honneth (2004 s.355) säger att för att individer ska kunna utveckla sin potential bör hen kunna befinna sig i det offentliga rummet utan skam och utan att känna ett behov av att agera konstlat. Språk kan ses som ett verktyg för att delta i samhället under samma premisser såsom omgivningen gör.

Sabine: Men jag har pratat [svenska] när jag praktiserat [...] Mitt svenska språk blev jättebra då vet jag. Fyra år eller fem år nu, suttit hemma [utan att prata svenska]. Jag har tappat hela år. Jag kontaktade inte människor. Jag vet inte hur jag ska säga saker och så.

Å ena sidan behövs språkkunskaper för att kunna etablera sig, å andra sidan erhålls språkkunskaper genom att vara delaktig i exempelvis arbete. Genom arbete eller praktik kan språkkunskaperna byggas upp och att inte vara en del av ett sammanhang kan istället hämma språket. Ens kunskaper erhålls inte i en rak linje utan byggs upp eller raderas under tid. Arbete

kan vara ett sätt att förbättra språket och följande bli mer integrerad. Därav kan det ses som en process som sker tillsammans med andra faktorer. Förutom att erhålla arbete kan språk vara ett sätt för att få tillgång till andra resurser, såsom kunskap om ens rättigheter och samhällsinformation. Språkbristen blir ett hinder för att kunna agera fritt i det offentliga rummet och försvårar möjligheterna att få tillgång till det förväntade erkännandet.

Leila: Jag har inte problem. Jag har bara problem med språk. Kanske jag, jag tänker ibland... kanske jag kan inte ta jobb här. Till exempel i (yrke), därför jag kanske inte pratar så bra svenska. Jag förstår inte när de pratar.

Leila uttrycker att hon tvivlar på sina egna kunskaper eftersom hon upplever att hennes svenska inte är tillräcklig. Förutom att det blir ett hinder för att få tillgång till det offentliga rummet kan det också tolkas som ett hinder för att kunna utveckla en positiv självbild (Honneth 1995/2003 s.99). Upplevelsen av att ens egenskaper inte uppskattas såsom hos andra kan leda till upplevd skadegörelse hos individen. I relation till integration kan det ses som att immigranter inte får möjligheten att utveckla sin person och se sig som en värdig samhällsmedlem. Upplevelsen blir att det krävs goda språkkunskaper för att ha rätten att befinna sig i det offentliga rummet lik andra, utan att behöva agera konstlat. Bilden hos immigranterna är att omgivningen ställer kravet att de måste prata svenska för att bli erkända, vilket gör att kravet läggs hos individen att anpassa sig efter omgivningen. En känsla som kom upp under flera intervjuer var just skam, vilket av Honneth beskrivs som en känslokonsekvens när en individ upplever sig missaktad (Heidegren 2009 s.33).

Sabine: Jag lite skäms. Jag lite känner... Jag känner lite blyg inför alla du vet. Och jag kan inte mycket svenska, jag är rädd om, om det går dåligt.

Troligtvis har ingen deltagare uttryckligen hört andra säga till dem att deras språkkunskaper är dåliga. Det är därmed inte aktivt missaktande handlingar som lett till den upplevda bristen på erkännande, utan det är språkets avsaknad som blir en exkluderad mekanism (Honneth 2007 s.105-106). Deltagarna förvägras det erkännande som de tidigare har fått när de kunnat kommunicera med omgivningen utan att skämmas över brist på språkkunskaper. Utifrån detta perspektiv kan vi även förstå vikten av språkkunskaper i integrationsprocessen. Det finns faktorer som kan förenkla processen, såsom språkkunskaper i engelska.

Aron: Innan sökte jag bara jobb. Men det är svårt att hitta jobba här för en vars språk inte är så bra. Så jag behöver veta mer också, också läsa mer. Jag är faktiskt brett... Jag har bara pratat svenska i 6 månader. Innan pratade jag bara engelska.

Flera deltagare pratar engelska vilket kan vara en tillgång för integrationsprocessen med tanke på att många i Sverige pratar engelska. Det ställs dock krav på att man pratar svenska inom de flesta arbeten, vilket kan baseras mer på diskriminering inom arbetsmarknaden än på det faktiska behovet av språkkunskaper (SOU 2005:56 s.279-282). Inom den sociala integrationen kan dock engelska förenkla eftersom det är lättare att få tillgång till information. För att ens rättigheter ska bli erkända krävs det en medvetenhet om vilka rättigheter andra har (Honnet 2004 s.358). Det sker även en jämförelse med de omkring och deras kunskaper. För immigranter kan bristen av språkkunskaper ställas i jämförelse med andra.

Miriam: Eftersom jag inte kan uttala bra. Och när jag träffar några personer och studerar med dem, de uttalar bra, skriver bra. Jag vill inte sitta i grupp och jag blir mindre

Sammanfattande visar immigranternas uttalande vikten av språk. Deltagarna lyfte språk som en nödvändighet för att ha möjligheten att vara delaktig. Om språkkunskaperna inte finns saknas det möjligheten att få tillgång till ytterligare resurser. Bristen på språkkunskap blir istället exkluderande och språkkunskap kan ses som ett medel för att ses som en värdig samhällsmedlem.

6.1.2 Arbete

Utöver språkkunskaper lyftes arbete som en viktig faktor för integrationen. Insatsen har av immigranterna beskrivits som ett medel för att i framtiden kunna erhålla arbete. Arbete blev därav det slutliga målet.

Sabine: De frågade mig varför vill du gå denna utbildning och så. Jag sa att jag vill jobba. Jag är intresserad av att, att jobba.

Deltagarna tillskrev inte insatsen stor mening i integrationsprocessen utan fokus låg mer på vad som kan hända efter, nämligen att få arbete. Insatsen är i utbildningsform vilket beskrivs som en aktiv insats, det vill säga att insatsen beskrivs vara för kompetenshöjning hos

individ (Panican & Ulmestig 2017 s.15). Insatsen beskrivs ge möjligheten att utvecklas inom ett nytt område och kan höja individens möjligheter att få arbete, vilket är det som deltagarna uttryckte som viktigt för deras integration. Om insatsen senare leder till arbete har den en integrerande inverkan men om den inte gör det kan det istället få motsatt utfall.

Sabine: Och sen fick jag en praktik som, som (yrke). Via migrationsverket. Men då de sa det är bara praktik, men vi garanterar inte att du får jobb. Och de behöver någon som pratar mer svenska. Du måste ha utbildning gymnasiet och så.

Sabine beskrev vidare att tanken var att praktikansvarig kanske skulle anställa henne som timanställd i framtiden. Dock avslutades samarbetet med migrationsverket och anställningen blev inte av eftersom hon inte hade validerad gymnasieutbildning. Efter praktiken var Sabine borta från arbetsmarknaden under flera år, vilket betyder att insatsen inte ledde till arbete. För att få fast arbete inom det område som utbildningen är inom krävs det vidareutbildning. Eftersom arbete är målet med insatsen kan det skapa falska förhoppningar om anställning efter insatsen. Däremot verkar det vara individuellt till vilken grad och de som inte har arbetat under lång tid tillskrev insatsen större utdelning för deras person. Frågan är dock om de fördelar som beskrivs är bestående eller om det enbart ger fördelar för tiden under insatsen. Om insatsen inte leder till arbete utan att deltagarna istället går tillbaka till att vara hemma och arbetssökande leder den inte till att personen blir mer integrerad, utifrån deras egen definition av integration innebär. Det är inte självklart att insatsen i sig bidrar till att deltagarna blir mer integrerade på ett långsiktigt perspektiv. Kortsiktigt kan insatsen dock ha en integrerande roll eftersom det skapar ett specifikt rum att få erkännande i vilket kan leda till att individen får möjlighet att utveckla en positiv självbild (Honneth 1995/2003 s.99). Insatsen kan inte heller likställas med att ha arbete, eftersom insatsen också har en kontrollerande roll (Thorén 2012 s.81).

Miriam: När jag vill göra någonting jag måste tänka, kommer socialen acceptera det eller inte... Men det, det är bra att de hjälper människor. Det är bra att de hjälper människor, det är mycket, mycket bra.

Såsom Miriam uttrycker måste hon ha i åtanke socialsekreterarens perspektiv när hon vill göra något och hon beskrev senare i intervjun att det känns som att hon sitter i ett fängelse. Movitz och Sandberg (2013 s.77) säger att politiken idag gynnar de som arbetar och beskriver

dem som framgångsrika, medan de som är arbetslösa beskrivs som det motsatta. Genom att arbeta bidrar man till samhället, vilket gör att arbetslösa jämförelsevis blir ett kostsamt ”andra”. Utifrån Honneths (2004 s. s.358) teori om erkännande av rättigheter innebär det även att deltagarna inte blir rättsligt erkända såsom de arbetande blir. För att ens rättigheter ska erkännas krävs det att individen upplever en universell likabehandling (Honneth 1995/2003 s.106). I och med att de arbetande prioriteras i politiken blir konsekvensen att erhålla försörjningsstöd blir skambelagt, vilket kan inverka på individens möjligheter att utveckla en positiv självbild (Heidegren 2009 s.33).

Ahmed: För att vi bor i Sverige och vi... Sverige ger plats till oss och vi stannar här, och vi måste, vi måste, vi måste ge tillbaka. Jobb och ge skatt till dem. Alltså jag är ung, jag har energi, jag måste använda den.

Förutom att uppnå ekonomisk säkerhet för en själv beskriver flera deltagare att de vill ge tillbaka till samhället via att betala skatt. Utifrån Honneths (2004 s. 358) teori kan denna känsla grundas i viljan att vara ett tillskott till samhället och bli sedd som en värdig samhällsmedlem, likt de som arbetar. Det blir en jämförelse med de som har lön och betalar skatt, vilket är normen och något man bör eftersträva. Eftersom deltagarna inte betalar skatt upplever de att de inte bidrar till samhället såsom de som arbetar gör. Välfärdssystemet baseras på en tanke om solidaritet som ska hjälpa de som är i behov av samhällets stöd (Arts & Gelissen 2002 s.142). Dock lyfter forskare att olika politiska beslut, såsom skatteavdrag, istället uppehåller bilden att de som har arbete är de som gör rätt för sig och bidrar till välfärden (Movitz och Sandberg 2013 s.77). Möjligheten att betala skatt ses som en rättighet eftersom det är förväntat att en samhällsmedlem ska betala skatt.

Sophia: Man måste inte bara sitta hemma och socialen som betalar till dig hela tiden. Nej, det betyder att man inte är delaktig i Sverige. Om man inte jobbar eller gör någonting eller studerar.

En person som endast sitter hemma och tar emot försörjningsstöd utan att vilja vara delaktig i arbetsmarknaden beskrivs av Sophia inte vara integrerad. En del av arbetslinjen går ut på att arbetslösa som erhåller ersättningar ska anstränga sig för att hitta lämpligt arbete (Junestav 2007 s.51). Detsamma tankegång uttrycktes hos flera deltagare och att det är just strävan efter arbete som preciserar om andra är integrerade eller inte. Enligt Thorén (2012 s. 82) finns det

en samhällsnorm som uttrycker att människor inte enbart ska erhålla hjälp från staten, utan att staten även ska ställa krav på motprestation för att individen ska ha "rätt" till stöd. Utifrån det som deltagarna beskriver uttrycks den normen hos deltagarna också, både i relation till sig själv och till andra. I och med att de var aktiva i en utbildning beskrev flera deltagare att de var mer integrerade än andra immigranter som enligt dem inte har viljan att bli självförsörjande.

Leila: Det finns många personer som inte vill lära sig språk. Vill inte studera. Vill inte jobba. De vill bara sitta hemma och ta socialens pengar. Ta från socialen, jag tror att det inte är bra (...). När man är frisk och kan studera... Jag kan jobba, jag måste göra det.

Det finns människor i Sverige som är arbetsföra men av olika skäl inte anses anställningsbara, som exempelvis personer som saknar grundläggande kompetens för de yrken som det finns efterfrågan på eller som inte pratar flytande svenska. Å ena sidan kan de arbeta eftersom de är fysiskt kapabla att arbeta. Å andra sidan har de inte de resurser som den svenska arbetsmarknaden, på diskriminerande grunder, kräver (SOU 2005:56). Det är inte heller självklart att arbetslösa kan utbilda sig eller delta i en insats utan det är socialtjänsten som bestämmer om det är möjligt eller ej (Thorén 2012 s.61-62). Majoriteten av de svenska kommunerna har arbetsmarknadsinsatser att erbjuda men det ställs inga krav på kommunen att erbjuda insatser och det är upp till den enskilda kommunen att besluta vilka brukare som erbjuds insats (Vikman & Westerberg 2017 s.29). Det krav som ställs av deltagarna om att immigranter bör vara aktiva i insats eller utbildning kan inte alltid genomföras. Det som deltagarna uttrycker är dock deras subjektiva bild av vad som krävs för att vara integrerad vilket även blir den norm som eftersträvas. Oavsett hur reella förutsättningarna är finns normen att alla ska arbeta vilket påverkar bilden av vad som är "rätt" och "fel" sätt att integreras på.

6.1.3 En diskriminerande arbetsmarknad

Fram tills nu har jag beskrivit de två huvudsakliga faktorerna som immigranterna lyfte för deras integration, nämligen språkkunskap och arbete. Dock beskrev deltagarna även att de mött motstånd i sin strävan mot att uppnå detta, speciellt gällande arbete. En diskriminerande arbetsmarknad nämndes som en försvårande faktor för dem att komma ut på arbetsmarknaden.

Maria: Också är det svårt att se många människor som är riktiga svenska jobba (...) Alla jobbar om de är barn eller vuxna. Innan de slutar skolan de redan jobbar. Jag vet inte, men vi [immigranter] kan inte hitta jobb. Ibland frågar jag är det... är det för vi är svart eller invandrare. Varför kan inte vi jobba?

Honneth (Heidegren 2009 s.30) uttrycker att synen på likabehandling utifrån rättigheter baseras på en förväntan att alla ska likabehandlas. Eftersom Maria upplever att arbetsmarknaden är diskriminerande kan det förstås som att hennes rättsliga erkännande inte blir erkänt såsom hon förväntar sig, eftersom inrikes födda upplevs ha mer rättigheter (Heidegren 2009 s.28-30). I citatet definierar även Maria sig som att hon inte är ”riktig svensk” och att det är anledningen till att hon inte får arbete. I och med den upplevda diskrimineringen konstrueras innanförskap och utanförskap, i vilket Maria upplever att hon och andra immigranter beskrivs som motpol till ”riktiga” svenskar (SOU 2005:56 s.446).

Maria¹: Ibland tänker jag att de kanske har rätt, för om vi vore samma, någon [immigrant] borde kunna få ett jobb (...) Det är inte så att jag kallar dem rasister, men det är sanningen. Någon måste säga sanningen.

Upplevelsen av diskriminering leder till reella konsekvenser för individen och hans möjligheter som värdig samhällsmedlem. Om immigranter inte uppfattar att de deltar under samma premisser såsom inrikes födda upprättar det kategoriseringarna ”vi” och ”de”. Ur ett intersektionellt perspektiv beror detta på att etnicitet påverkar individers möjligheter i ett visst sammanhang. I Sverige ställs det svenska som normen och de som går utanför normen blir det andra, vilket leder till att de svenska är i en överordnad position (Mattsson 2010 s.92). Ens rättigheter jämförs med de som är inrikes och det finns en förväntan om likabehandling som inte erkänns. Den diskriminerande arbetsmarknaden kan ses som en upplevd verklighet som påverkar individens självaktning och identitet eftersom hans rättsliga erkännande som likvärdig rättsperson inte erkänns (Heidegren 2009 s.30-31). Utöver individens självaktning och identitet konstrueras även ramar över vilka som erkänns som värdiga samhällsmedlemmar. För att det ska finnas värdiga samhällsmedlemmar krävs det att det

¹ Citatet är översatt från Engelska

finns en motsats, det vill säga ovärdiga samhällsmedlemmar. De människor som inte passar in i de krav som en värdig samhällsmedlem lever upp till.

Aron²: Livet här, hur man hittar jobb här... Om du inte har kontakter får du inget jobb. För jag sökte massa jobb och det är många andra som inte har vad jag har. Därför att de känner någon på det företaget eller något, då får de jobb enkelt. Det tänker jag är ett problem, det är inte rättvist.

I och med att Aron upplever att arbetsmarknaden är diskriminerande kan det även influera hans självaktning, då hans egenskaper inte får den uppskattning som förväntas (Heidegren 2009 s.31). För att kunna uppleva att man inte får det förväntade erkännande måste man enligt Honneth (Heidegren 2009 s.30-31) vara medveten om vad det innebär att få erkännandet, vilket Aron ser när den andre personen får arbete. Deltagaren blir medveten om att hans egenskaper inte uppskattas till den grad som han förväntar sig. Det kan ses som att hans kunskaper missaktas i den svenska arbetsmarknaden. En möjlig konsekvens blir därav att Arons självförtroende tar skada samt att han anpassar sina mål, såsom de immigranter Hertz och Johansson (2012) lyfter i sin studie. Det är en gradvis process där individen under tid lär sig olika metoder för att kunna acceptera sin situation.

6.1.4 Delaktig

Utöver de konkreta faktorerna lyfte deltagarna delaktighet som en central del. Delaktighet har beskrivits som en dubbel process som både syftar till deltagarnas strävan mot att bli delaktiga och hur svenskar agerar gentemot dem. Att vilja vara delaktig var en självklarhet men även en process som tar tid.

Ahmed: Ja jag måste vara en del av Sverige. Jag, ska gå... Jag är på första trappsteget nu, så det kommer ta tid (Visar trappa med händerna).

C: Du tänker där framme så kommer du va... (Pekar högst upp på trappan)?

Ahmed: Ja.

C: Men du är inte del nu då?

Ahmed: Jag är del i Sverige, men inte så mycket.

² Citatet är översatt från Engelska

Å ena sidan är det upp till immigranterna att sträva mot att bli delaktiga, å andra sidan finns det ett behov av social kontakt och acceptans från inrikes födda. Flera deltagare beskrev en strävan att få kontakt med inrikes födda för att få utökad förståelse samt lära sig mer svenska. Svenskars reserverade beteende har beskrivits som en försvårande faktor för immigranternas möjlighet att känna sig delaktiga.

Sabine: Jag tänker att svenska människor är reserverade. Mot [andra] människor, de pratar inte med de. Men det finns människor, svenska människor, när du går och pratar med dem, de börjar... De gillar dig jättemycket. Men det finns de som är reserverad med alla.

Honneth beskriver hur människor kan bli osynliggjorda i sociala sammanhang, det vill säga att de inte erkänns över huvud taget (Heidegren 2009 s.97). Du blir inte aktivt missaktad men det finns en avsaknad av social resonans. När Heidegren diskuterar osynliggörande kopplar han det till en specifik grupp och sammanhang, men jag menar att människor kan uppleva sig osynliggjorda genom att inte vara delaktiga i samhället utifrån de normer som finns gällande vad som är eftersträvt. Det är därmed inte en handling av en individ som osynliggör utan det är bristen på delaktighet som gör att individen inte ses som socialt tillräknelig. När människor upplever att de socialt inte blir synliggjorda kan självkänslan ta skada.

Miriam: ... Jag lyssna, jag lyssna till människor och gillar hur kan de sjunga när det är, är midsommar. De dansar och jag kollar på dem. Jag vill säga till dem, jag vill förstå mer. Jag vill prata mer. Jag vill prata med er. (...) Hur ska jag våga göra det?

Deltagarna nämnde inte att svenska staten har ett ansvar att se till de blir integrerade, utan i de fall som de ansåg att Sverige kan förändras handlade det istället om hur individer bemöter dem och att de vill ha förståelse för sin person i det mötet. I Hertz och Johanssons (2012 s.167) studie lyfter de hur unga immigranter i Sverige upplevt sig "stoppade" på olika sätt. Att "bli stoppad" beskriver de inte enbart utgår från ett fysiskt stoppande, såsom att ens rättigheter inte erkänns, utan människor kan bli "stoppade" av känslan av att bli kategoriserade som den andre. Ett exempel som tas upp av Hertz och Johansson (2012 s.167) är en intervjuperson som upplever att han inte vill flytta till ett område med mestadels inrikes födda eftersom han skulle bli sedd som "den andre" i det sammanhanget. Utifrån detta perspektiv kan svenskars reserverade agerande leda till att immigranter upplever sig "stoppade" i sitt tillträde till socialt inkluderande. Det skapar även en mental begränsning för

att kunna befinna dig i det offentliga rummet utan skam. Ett annat exempel som togs upp av några immigranter var hur svenskar inte förstod deras religion, vilket också särskilde immigranter och inrikes födda.

Emanuel: Att vara muslim och svensk. Vi har lite... vi har... vad ska jag säga. Helt annan kultur liksom. Så jag tycker inte att jag är svensk (skratt).

Emanuel kategoriserar sig inte som svensk eftersom hans religion enligt honom inte stämmer in på de normer som finns i Sverige och vad en "svensk" person är. Religionstillhörigheten blir i hans perspektiv det som särskiljer honom från det svenska, liksom de deltagarna i Simonsens (2018 s.1028) uttrycker. Dock eftersom det svenska konstrueras som det positiva och som motpol till immigranternas egenskaper (SOU 2005:56 s.446) kan kategoriseringen grundas i ett självförsvar för att inte behöva uppleva besvikelse över att inte bli accepterad. Det blir en mental anpassning baserat på att känna sig socialt "stoppad", liksom immigranterna i Hertz och Johanssons (2012) studie. I de fall som intervjupersonerna upplever att de blir "de andra" skapas reella konsekvenser för självbilden eftersom de egenskaperna inte får social uppskattning (Heidegren 2009 s.31). I Emanuels fall kan det exempelvis handla om att han upplever att hans religionstillhörighet inte blir socialt erkänd i svensk kontext. Istället för att se det som att han är svensk och muslim uttrycker han att han inte är svensk baserat på att han är muslim. Därmed behöver det inte heller vara en särskiljning beroende på att han är immigrant utan det är underkategorier baserat på vad det innebär att vara "svensk", det vill säga inte muslim i det här fallet.

Sabine: För att vi lever i denna värld (...) jag tänker att det finns många som mig. Och vi bor i samma värld. Det går inte att jag är reserverade och den, och alla problem, och alla... Vi måste bli samma. Du förstår mig, jag förstår dig. Vi tänker på bra saker och vi hatar dåligt saker och så.

Utifrån det som Sabine beskriver finns det en önskan om att samhörighet med omgivningen. En gemensam process med människor som strävar mot samma mål. Dock som tidigare nämnt finns det hinder för att uppnå detta, såsom den diskriminerande arbetsmarknaden och svenskars reserverade beteende. Simonsen (2018) lyfter hur andra generationens invandrare inte känner samhörighet med födelsenationen. Eftersom omgivningen inte accepterar dem som danskar ser de inte heller sig själva som danskar. De interaktionella mötena har därav en betydelse för hur individer ser på sig själva. Det reserverade beteende som svenskar har kan

därför leda till reella konsekvenser för immigranternas möjlighet att se sig själv som en svensk, eller som värdig samhällsmedlem.

6.2 Erkännande inom arbetsmarknadsinsats

Honneth (1995/2003) uttrycker att för att individen ska kunna utveckla en positiv självbild krävs det att hen blir erkänd inom tre sfärer: *omsorg*, *rättigheter* och *solidaritet*. När alla tre sfärer blir erkända har individen kapaciteten att utveckla sin person och finnas i det offentliga rummet utan att skämmas för sin person (Honneth 2004 s.355). Utifrån detta perspektiv finns det ett behov hos immigranterna att bli erkända inom alla tre sfärer för att kunna utveckla en positiv självbild samt se sig som värdiga samhällsmedlemmar (Heidegren 2009 s.101-102). Nedan kommer jag lyfta dessa tre sfärer relaterat till insatsen för att sätta dem i ett konkret sammanhang. Tidigare har diskussionen varit mer generell medan i detta kapitel diskuteras integration i ett konkret kontext.

6.2.1 Omsorg

För att bli erkänd inom sfären omsorg krävs det erkännande från primärrelationer (Honneth 1995/2003 s.106-107). Individens önskningar och behov ska ha ett unikt värde hos en annan person som har en emotionsbunden omtanke för individen. Ett sätt att erkänna individens behov och önskningar är genom handlingar av omsorg. I detta kapitel kommer diskussionen cirkulera kring hur potentiella vänskapsrelationer kan byggas inom insatsen samt kring hur handlingar av omsorg beskrivs ges i uttryck.

6.2.1.1 Omsorgshandlingar och vänskap

Inom sfären omsorg krävs det en emotionell koppling till personen som man begär erkännande från. Eftersom deltagarna i insatsen inte känner varandra sedan tidigare kan jag inte bedöma om de får detta erkännandet inom insatsen. Dock kan jag se om de upplever att de får i erkännande inom sfären i form av omsorgshandlingar eller missaktande handlingar. Vid frågan om någon har agerat kränkande eller förolämpande hade ingen deltagare konkreta exempel att ge. Däremot beskrev de olika handlingar som kan tolkas som omsorgshandlingar.

Noomi: Han är i samma klass. Ibland jag fattar inte, men då han kan förklara. Men ibland frågar jag också min andra kompis som sitter nära. Hon fattar inte heller. Svårt. Vi hjälper varandra.

Noomi beskrev hur hon får hjälp av andra deltagare när hon inte förstår, vilket är ett tecken på tillit för den andre. Deltagarna kunde ge flera exempel på handlingar av omsorg som de fått inom insatsen, vilket tyder på att det förväntade erkännandet inom sfären uppfylls av andra deltagare inom insatsen. På samma sätt som att avsaknad av erkännande agerande, gester och ansiktsuttryck kan ses som missaktande är det densamma handlingar som erkänner (Honneth 2001 s.115; Heidegren 2009 s.90).

Josef: Jaja, jag har vänner där [i insatsen]. Jag har tre kompisar från (land). Och vi känner varandra i klassen. Jag hoppas vi kommer vara vänner i framtiden.

Erkännande inom sfären omsorg utgår från ens primärrelationer (Honneth 1995/2003 s.106-107), vilket som tidigare nämnts inte kan förväntas inom en arbetsmarknadsinsats. Dock betyder det inte nödvändigtvis att inga djupare relationer kommer skapas, utan inför framtiden finns möjligheten att skapa vänner som kan bli primärrelationer. För integrationen kan byggandet av primärrelationen vara av vikt eftersom det erkännandet bygger individens självförtroende (Heidegren 2009 s.31). En del av deltagarna beskrev att deras kontaktnät utanför familjen inte var stort. Insatsen kan därav vara steg för att utöka det sociala nätverket, vilket av immigranterna lyftes som en central del i integrationen.

Sophia: Därför att vi inte vart här så många veckor, jag bara vart här i två veckor. Jag känner inte dem så mycket, men vi pratar om skolan, eller vi pratar om kurs, jobb eller... Ja.

Utifrån det som Sophia säger bekräftas den förförståelse som fanns om att deltagarna inte haft tid att skapa primärrelationer med andra deltagare eller personal. Därmed har det inte heller funnits utrymme att bygga relationer vars missaktande handlingar gjorts stor inverkan på deltagarna (Honneth 1995/2003 s.88). Människor har olika moraliska förpliktelser gentemot andra människor beroende hur den sociala relationen ser ut och det sker en konstant spänning mellan de olika förpliktelserna (Heidegren 2009 s.37, Honneth 1995/2003 s. 88, 109). Exempelvis kan likabehandling av alla (rättigheter) stå i kontrast till vänskap (omsorg). De missaktande handlingarna får större konsekvenser om vi står närmare någon eftersom vi har olika moraliska krav beroende på relationen till den andre (Honneth 1995/2003 s.105). I och med att nära relationer inte skapats får de missaktande handlingarna inte lika stor betydelse som om relationen varit närmare. Dock kan framtiden se annorlunda ut och de relationer som skapas i insatsen kan förändras.

Sophia: Alltid när vi börjar skolan vi har mycket kontakt och så, vi kanske går ut och sånt. Vi umgås mycket tillsammans. Men efter utbildningen är klar det är alltid slut. Slut. De [klasskamraterna] slutar [höra av sig] bara... Kanske går en månad, kanske de bara ringer dig en gång. De kommer inte ringa dig igen, de kommer inte fråga om dig. Du tänker på dem, men de tänker inte så som du tänker på dem. De är inte likadana. Men jag vet inte varför, för det är alltid så.

De temporära kontakterna kan ha vikt inom insatsen men om vänskapen inte blir bestående har de inte samma inverkan långsiktigt. Istället blir erkännandet temporärt och kopplat till den sociala situation som är just då. Dock kan man tänka att även de temporära vänskaperna bidra med erkännande för individens självförtroende. Sammanfattande är det svårt att definiera huruvida sfären omsorg har en relevans för integrationen långsiktigt. Även kortsiktigt beror det troligtvis på individuella faktorer.

6.2.2 Rättigheter

Den andra sfären i Honneths (1995/2003 s.106) teori är erkännande för ens rättigheter och att människor upplever sig som moralisk tillräkneliga. Likt andra människor behöver deltagarna för sin integration uppleva att de blir erkända som rättsligt tillförlitliga och att deras rättigheter likabehandlas likt omgivningens (Heidegren 2009 s.30). Integration handlar delvis om att vara medveten om ens rättigheter samt ha möjligheten att ha inverkan över sitt liv. I den här delen kommer två övergripande perspektiv diskuteras: *Valfriheten* av insats och *handlingsutrymmet* inom insatsen.

6.2.2.1 Val av insats

Inom socialt arbete är det enligt Høilund och Juul (2005 s.34-35) vanligt att brukare upplever att deras perspektiv negligeras och att handläggare inte lyssnar på dem. Konsekvensen av detta blir individer som upplever att de inte kan ta ansvar över sitt eget liv. Till stor del beskrev deltagarna inte densamma bild som (Høilund & Juul 2005) lyfte, utan de uttryckte att deras val togs i hänsyn och att insatsen valdes utifrån deras intresseområden.

Ahmed: Jag pratade om vad jag är intresserad av att göra, att jobba inom (yrke). Och sen hon [socialarbetaren] sa vi har en kurs som är om 11 veckor. Om du vill vi kan anmäla dig här. Och sen sa jag absolut, jag vill den här kursen.

Dock beskrev även en del deltagare att de inte enbart haft denna insats i åtanke innan insatsen. Flera beskrev att de tidigare haft annan insats eller arbete som förstahandsval men att dessa inte gått att genomföra. Eller i alla fall att de upplever att det inte har gått. Enligt Honneth (Heidegren 2009 s.32; Honneth 2001 s.115) kan individens integritet tas skadas av upplevelsen att ens val inte accepteras och att man ej blir lyssnad på. När deltagarna upplever att socialarbetare inte lyssnar till de val som de beskriver kan det tolkas som att de inte får det förväntade erkännandet.

Maria: [Socialarbetaren sa] "Ja vi har en utbildning städning utbildning som du kan..." Men jag sa nej nej nej. Jag säger till er att jag ska ha (yrkes)utbildning, ni svarar inte. Alla är bara tyst för att de vill inte hjälpa. Men nu, nu du har städning utbildning. Du vet att jag kan inte bli sjuk. Jag har ont i ryggen. Hon sa, "okej, tyvärr vi har ingen annan, det är bara den." Och sen hon stängde hon av mobilen. Ja men varför städning?

Marias åsikt negligeras och handläggaren försöker få Maria att byta mål genom att erbjuda henne utbildning som städare. Detta trots att Maria tydligt uttryckt ett annat mål. Insatsen som hon deltar i nu är inte heller inom det yrkesområde som Maria föreslog i citatet, vilket tyder på att hon behövt förändra karriärsmål mer än en gång. För att kunna utveckla en positiv självbild krävs det även en förmåga att bejaka sin egen person för att kunna förverkliga sina önsknings och livsplaner (Heidegren 2009 s.28-29). I och med att handläggaren inte lyssnat på Maria erkänner hon inte hennes perspektiv och rätt att få utbilda sig inom ett område som hon är intresserad av. Andra deltagare lyfte liknande berättelser även om de uttryckte att de var nöjda med insatsen. Hur de upplever mötet med socialarbetare kan ha en inverkan för deras person och identitet, men också en inverkan över integrationen. Det blir ett sätt att stoppa individer från olika sammanhang.

Sabine: Nej. Socialtjänsten de sa att det går inte att säga nej.

C: Nej.

Sabine: Men jag sa till henne innan när hon börja, att jag vill jobba som extratjänst. Jag sa att jag vill inte servicevärd, jag vill inte städare. Allt som städare är... jag vill inte (...) Och han sa "Denna gång det är okej. Men nästa gång vi fixat jobb till dig du ska jobba". Jag sa, ja men det okej, men andra jobb. Kanske (yrke) eller så. Det är bra för mig om det, om det är som utbildning.

Sabine uttrycker att hon fick säga nej till den kommunala arbetsmarknadsinsatsen under premissen att nästa gång de erbjuder en insats måste hon säga ja. Socialtjänsten kan dock inte tvinga henne att delta i en insats, utan det sker istället som en sanktion i och med att försörjningsstödet kan nekas (Thorén 2012 s.60). I och med att den huvudsakliga försörjningen skulle kunna dras kan det inte ses som frivilligt deltagande. För de som erhåller försörjningsstöd ställs insatsen som krav mot deras försörjning och socialtjänsten kan neka deras försörjningsstöd om de anser att deltagarna inte är aktiva i sin strävan att bli självförsörjande (Thorén 2012 s.60). Konsekvensen av att tvingas in i en insats blir att individen inte ser sig som en värdig samhällsmedlem som kan ta ansvar för sitt eget liv, vilket förhindrar förmågan att kunna utveckla en positiv självbild och förverkliga sin version av det goda livet (Heidegren 2009 s.101-102).

6.2.2.2 Handlingsutrymme inom insatsen

Val av insats visar hur stora möjligheter individen hade gällande inriktning.

Handlingsutrymmet inom insatsen syftar istället på hur deltagarna ser sina möjligheter inom insatsen, vilket kan ha inverkan för individens bild av sig själv som en moralisk tillräknelig person inom sammanhanget. Det varierade bland deltagarna om de var medvetna om deras handlingsutrymme inom insatsen. Generellt beskrev de dock att de var medvetna om vad det krävdes av dem, såsom att komma i tid och att de måste frånvaroanmälan. Det fanns även viss medvetenhet om vilka konsekvenser som kan ske om dessa regler inte följs.

Emanuel: Jo för annars kan det påverka min praktikplats, min utbildning. Så man måste komma i tid och sköta det. Annars kan man få problem.

C: Vad för problem?

Emanuel: Det med att inte få praktikplats, att inte... Man blir avstängd från kursen. Det kan hända sånt.

Hög frånvaro på insatsen kan leda till sanktioner såsom att rätten till ekonomiskt bistånd kan dras in (Thorén 2012 s.81) eller såsom Emanuels uttrycker, att man ej får praktikplats. Dock uttrycktes ingen större oro kring detta utan det var en självklarhet att deras deltagande var villkorat utifrån att de följer de institutionella reglerna. De beskrev också att avstängningen antagligen inte skulle ske utan att lärare pratade med dem. Detta tyder på att det finns ett förtroende för att lärarna kommunicerar med dem innan de väljer att agera. Samtidigt som de

uttryckte att de var medvetna om vad som krävdes av dem ställs samma krav på de andra deltagarna i insatsen.

Noomi: Ibland de kommer försent också... De säger inte ursäkta eller nått, de bara kommer. Ibland de kommer försent, eller de kommer inte alls och de skickar inte meddelande. Kanske de inte fattar när lärare säger om du kan inte komma måste du skicka sms till dem. Men de vet också, eftersom vi har fått papper med telefonnummer.

De institutionella reglerna syns hos deltagarna gällande vad som förväntas av de andra deltagarna. En förklaring till varför flera lyfte att det är viktigt att komma i tid kan vara en strategi för att öka sin egen självkänsla genom att värdera sig högre än andra. För att inte behöva skämmas för ens egna position göra en jämförelse med andra som agerar mer fel än en själv. Thorén (2012 s.83) beskriver att det arbetslösa kategoriseras utifrån normativa föreställningar med de som är motiverade är de "värdiga" arbetslösa och de som är mer lata är "ovärdiga" arbetslösa. Detta kommer speciellt i uttryck när aktiveringen handlar om att kontrollera enskilda individer. Samma normer som uttrycks av socialtjänsten kan genomsyra hos immigranterna vilket förklarar varför deltagarna ställer höga krav på de andra. De kategoriserar sig själva som värdiga arbetslösa medan de andra bli de ovärdiga som inte har samma motivation som dem. Jämfört med de som har arbete står de i underläge medan jämfört med de som alltid är sena står de överläge. Det kan vara en viktig faktor för ens identitetsskapande, eftersom det handlar om att kunna se ens egenvärde. För att värdera sitt eget värde görs en jämförelse med andras rättigheter (Heidegren 2009 s.77). Noomi uttryckte att de andra deltagarna borde vara medvetna om att de måste meddela om de inte kan komma eftersom alla fått den informationen. En förklaring till de krav som de ställer kan grundas i att människor anses förtjäna olika nivå av rättsligt erkännande utifrån en normativ bild av vad de anser sig förtjäna (Honneth 2004 s.358). Därmed förväntas de andra deltagarna att delta under densamma premisser för att uppnå rättvisa.

Sophia: Nej. För att jag respekterar dem, att de sa att kanske idag vi har den lektion, vi måste titta på film, och sen vi måste diskutera tillsammans och sånt. Nej jag kan inte säga till alls om sånt. Jag kan inte ändra. Eller jag vill inte ändra. För vet du, jag är inte ensam. Det är 25 personer som studerar med mig också.

Flera deltagare beskrev det som en självklarhet att de inte hade större inflytande i insatsens innehåll. Insatsens utformning kan vara en förklaring till varför deltagarna inte ansåg att det var nödvändigt att ha inverkan. Vi socialiseras in i vilka förväntningar på erkännande vi har i specifika sammanhang (Heidegren 2009 s.77) vilket gör att det finns tydliga institutionella regler mellan lärare och elev som påverkar huruvida individen upplever att hen kan ha inflytande eller ej. Likväl kan det handla om att de inte vill gå emot det som läraren säger och istället enbart förhåller sig till det som lärarna bestämmer. Flera deltagare uttryckte att de vågade säga emot om något är fel enligt dem men det kan vara svårare att beskriva vad man vill göra och få inflytande över insatsens innehåll. Det handlingsutrymme som deltagarna har bestämmer lärarna och de kan välja att lyssna eller att inte lyssna på det som deltagarna uttrycker.

6.2.3 Solidaritet

Inom sfären solidaritet beskriver erkännande från människor som är utanför ens primärrelationer (Honneth 1995/2003 s.101,106). En individ som känner till sitt egenvärde och har en medvetenhet om att hen besitter goda eller värdefulla förmågor anses ha tillräckligt med erkännande för att kunna ha en positiv självrelation med sig själv. Insatsen ger ett konkret sammanhang att få erkännande som kan vara av betydelse för immigranternas integration. Känslan av att känna sig inkluderad och värdefull har verkan på självrelationen, som i sig har en inverkan för individens förmåga att befinna sig i det offentliga rummet utan skam (Honneth 2004 s.355). Moraliska kränkningar blir akter av personlig skadegörelse som orsakar en psykisk omvälvning (Honneth 1995/2003 s.99). Det sker en konstant spänning mellan de olika relationerna vilket påverkar det moraliska övervägandet i det individuella fallet (Honneth 1995/2003 s.88). I kapitlet kommer deltagarnas erkännande för egenskaper lyftas. Förutom det kommer även en diskussion kring avsaknaden av åsikter kring lärarna och hur de kan missa en chans att erkänna deltagarna.

6.2.3.1 Att vara del av ett sammanhang

En del deltagare beskrev att känslan av att vara en del i ett sammanhang förbättrade deras sociala situation. När individen får ett specifikt sammanhang bidrar det även med känslan av att vara ett tillskott till samhället. Insatsen blir ett medel för att individen ska känna att hen har något att bidra med och därav kan ses som en värdig samhällsmedlem.

Sabine: ... Jag är nu mindre deprimerad. Förr jag vaknade och gick ut och pratar med människor, skattade och så. Jag gillar skratta och jag gillar människor, men jag träffar... Jag stannade hemma några år utan [att träffa andra] människor. Så nu när jag är tillbaka och pratar med människor, skrattat och så, jag känner mig bättre.

Det sociala i insatsen tillskrevs stor betydelse för Sabine. Hon beskrev flertal gånger under intervjun att hon tidigare varit deprimerad men att deltagande i insatsen gett henne mer energi och rutin, vilket har lett till bättre psykisk mående. Insatsen skapar ett socialt sammanhang som leder till möjligheten att bli erkänd i ett konkret kontext, det vill säga det skapar ett rum att ha möjligheten att känna solidaritet och se sig som ett tillskott (Honneth 2004 s.358). Såsom Honneth (2004 s.354) uttrycker har människor ett behov av att bli erkänd i interaktionella relationer, vilket kräver möjligheten att ha dessa relationer som erkänner individen som samhällsmedlem. Insatsen skapar ett sammanhang som kan bekräfta det sociala behovet helt enkelt. Det sociala sammanhanget behöver dock inte nödvändigtvis innebära en förbättrad social situation utan kan istället skapa ett sammanhang där det sker mer missaktande handlingar, vilket istället försvårar för individen att utveckla en positiv självbild (Heidegren 2009 s.98).

Miriam: Till exempel jag kan inte prata bra.... Kanske jag kan, jag kan säga någonting och jag tänker, okej nu jag säger någonting fel, kanske de skrattar åt mig.

Miriam beskrev en rädsla för att säga saker eftersom andra elever kan skratta åt henne. Tidigare beskrev hon att de yngre eleverna i klassen ibland skrattade vid tillfällena som hon inte uppfattade humoristiska och funderade på vad de skrattade åt. Skratt kan uppfattas som en form av missaktning i de fall som skrattet uppfattas som hånande. Skrattet kan ha varit oavsiktligt missaktande (Heidegren 2009 s. 95-96) eftersom det eventuellt inte var riktat mot henne utan hon tolkade det som en form av missaktning mot hennes person. Miriam tolkade skrattet som att det kunde handla om hennes uttal, vilket vi inte vet om det var eftersom vi inte vet om skrattets avsikt. Oavsett uppsåtet blir känslan att skrattet är kränkande vilket leder till skamkänslor och blir en kränkning som kan påverka individens person. Hur mycket skada Miriam tar av handlingar beror dock på "how active the perceiving subject is in the act of the non-perception" (Honneth 2001 s.112). Beroende på vilken vikt Miriam lägger på det sociala sammanhanget inom insatsen kan agerandet ha stor eller liten inverkan för Miriams

självuppfattning. Vissa deltagare tillskrev insatsen stor mening för deras sociala situation medan andra uttryckte att insatsen inte alls hade lika stor betydelse.

Aron: Till exempel jag har kompisar från gymmet. Så jag går på gym, kanske de frågar dig, "Vad gör du? Vad gör du här? För vad tränar du den exakta muskeln?". Så efter olika frågor vi är kompisar. Så varje gång när du kommer och är där när de är där kan vi prata mer. Och efter en tid vi går till café och prata. Sen bli kanske bättre andra så. Ja, jag tror det är bättre att gå din väg. Men i klassen, har gått för kort tid.

Aron hade redan byggt upp sociala relationer på exempelvis gymmet och beskrev vid andra tillfällen under intervjun att han har ett brett kontaktnät. Han beskrev att insatsen inte har någon större inverkan för hans sociala liv eftersom han redan har ett etablerat kontaktnät utanför insatsen. De intervjupersoner som inte har byggt dessa relationer eller som inte haft en regelbunden aktivitet under en längre tid beskrev att insatsen ger mer betydelse för deras sociala liv, eftersom de inte fått tillgång till detta annars. För de som tillskriver stor mening för insatsen kan insatsen avslut få en större inverkan för självbilden. Dock finns det även tecken på att den mening som insatsen tillskrivs inte behöver vara bestående. Den mening som insatsen tillskrivs av deltagarna syftar enbart till faktorer som sker under själva insatsen, såsom utökat språkkunskap och utökat socialt nätverk.

Ahmed: Alltså. Jag tycker att nu [i insatsen] det är det lite bättre för jag kan lite bra... Lite bättre svenska. Jag lär mig nya saker, nya värden, nya regler och så. Det tycker jag är lite bättre.

Inom sfären ställs kravet att individen ska uppleva sig erkänd för ens egenskaper i ett konkret sammanhang (Honneth 1995/2003 s.106). Insatsen blir ett konkret sammanhang att få erkännande som är svårare att få om man inte har ett konkret sammanhang. Till skillnad från de som är uppväxta i Sverige har deltagarna inte alltid densamma resurser såsom inrikes födda har, såsom exempelvis lokala kontakter och språkkunskap. Dessa resurser förenklar för inrikes födda att få tillgång till det erkännande som är nödvändigt för att utveckla en positiv självbild. Enligt Honneth (1995/2003 s.99) uttrycker skapar en positiv självbild, nämligen utifrån omgivningens instämmande och bejakande för ens person. Dock betyder det inte att alla inrikes födda får det erkännande som de behöver för att utveckla en positiv självbild, utan det menar enbart att immigranter kan ha det svårare att få det erkännandet i svensk kontext

om de inte har de resurserna. Immigranter består dock inte av en homogen kategori, utan det finns variation på resurser mellan dem och faktorer såsom att man kan prata engelska och har god ekonomi kan förenkla för individen att få sina sociala behov erkända.

6.2.3.2 Erkännande från lärare

Inom sfären solidaritet finns det en strävan att bli erkänd för ens individualitet i ett konkret sammanhang. Det handlar inte enbart om att bli tolererad, utan individens egenskaper bör få social uppskattning genom att bejakas, värdesättas och uppmuntras i ens individualitet (Heidegren 2009 s.31). Eftersom insatsen är utformad som en utbildning är det lärarna som är de som bör ha huvudansvaret att erkänna eller förvägra erkännande för deltagarna. Deltagarna representerar enbart sig själva medan lärarna representerar en myndighet vilket är en ojämlig maktrelation (Heidegren 2009 s.101). Bland deltagarna fanns det variation i hur mycket kontakt man haft med lärarna, men generellt berättade intervjupersonerna enbart bra saker om lärarna.

Sophia: Ja, jag en gång jag sa till lärare att du är mycket snäll mot oss och du är mycket duktig och sånt. För att hon, jag vill inte säga vem hon är, men hon är mycket duktig

I och med att deltagarna beskrev lärarna utifrån positiva termer kan det vara så att de lyckas bidra med förväntad nivå av erkännande hos deltagarna och att de upplever att de har ett konstruktivt värde för insatsen (Honneth 1995/2003 s. 102, 106). Lärarna visar det erkännande som krävs för att deltagarna ska uppleva att de kan bidra med sina egenskaper inom insatsen. Det handlar om att vara socialt betydelsefull i ett konkret sammanhang (Honneth 1995/2003 s.106). Dock saknades det till stor del åsikter gällande lärarna och deras handlingar utan istället berättade intervjupersonerna mer om deras klasskamraters agerande. Med tanke på den korta tid som deltagarna varit aktiva i insatsen när intervjuerna genomfördes kan det påverka avsaknaden om åsikter gällande erkännandet från ansvariga på insatsen. En annan anledning kan vara på grund av de är i en beroendeställning till läraren.

C: Är det viktigt att folk lyssnar på en?

Emanuel: Kanske inte folk, men läraren.

C: Det är viktigt att läraren lyssnar?

Emanuel: Ja.

C: Varför?

Emanuel: Man... för jag har ingen betydelse. Om inte hon lyssnar på mig.

Emanuel säger att det är läraren som måste lyssna på honom eftersom det är hon som kan ge honom betydelse. I och med den asymmetriska relationen ställer deltagaren ett utökat krav att lärarna lyssnar på honom och det ställs olika krav på det moraliska erkännandet jämfört med de andra klasskamraterna (Honneth 1995/2003 s.105). En missaktande handling behöver inte vara en språkligt kränkande handling utan att inte lyssna och därmed osynliggöra den andre kan också anses vara missaktande handling (Honneth 2001 s.115), vilket går emot den normativa bild som finns gällande lärarens roll. Det är läraren som ger betydelse för deltagaren och det är även läraren vars missaktande handlingar som kan göra ett större moraliskt övertramp som kan påverka individens känsla av egenvärde (Honneth 1993/2003 s.99-100). Varje akt av missaktande kränkningar förstör mottagarens förutsättning för handlingsutrymme och skadar självbilden.

Miriam: Ja ja. Om man säger eller förstår någonting de säger och förklara till henne. De säger, ja bra, jättebra. Du förstår bra, du menar bra.

Rent generellt beskrev alla deltagare att lärarna uppfyllde det förväntade behovet av erkännande. Dock kan det tänkas att lärarna borde sträva mot att ge ytterligare erkännande med tanke på att den maktposition som de är i gentemot deltagarna. Enligt Hasluck och Green (2007) ökar effektiviteten då deltagare i insatser känner sig sedda, vilket leder till högre motivation att söka arbete och bli självförsörjande. Utifrån deras perspektiv krävs det att personal erkänner deltagarna för deras individualitet för att utöka deras motivation för deras arbetssökande. Även om insatsen är i utbildningsform kan det inte helt likställas med annan utbildning eftersom den står under socialtjänstens krav om aktivt deltagande och deras huvudsakliga försörjning kan dras in (Thorén 2012 s.60). För att insatsen även ska ses som en integrerande åtgärd utifrån Honneths (1995/2003 s.106) teori krävs det att deltagarnas erkänns av lärarna för ens individualiteter. Därav kan lärarna missa en möjlighet att erkänna immigranterna ytterligare.

6.3. Variationer av mål beroende på klass, kön och ålder

Indexet IPL säger att när immigranter är integrerade baseras det på om de ha kunskapen och kapaciteten att förverkliga sina visioner och sina mål (Harder et.al 2018 s.). Även Honneth (Heidegren 2009 s.28-29) lyfter att det är när vi får erkännande som vi har förmågan att se våra egna mål. Utifrån detta kommer jag i denna del lyfta hur immigranterna beskriver sina mål samt hur dessa mål har förändrats sedan de immigrerat till Sverige. Jag kommer även koppla de skillnader som beskrivs utifrån ett intersektionellt perspektiv med klass, kön och ålder som bas. Därmed lyfter jag den förändrade målbilden utifrån två delar: Huruvida målbilden har ändrats sedan de immigrerat och huruvida målbilden skiljer sig mellan immigranterna beroende på etnicitet, klass, kön och ålder.

6.3.1 Förändrad målbild utifrån utbildning, kön och ålder

Det finns många faktorer som kan ha en inverkan för integrationen. Denna del har i syfte att lyfta de skillnader som finns beroende på olika kategoriseringar och de variationer som finns inom gruppen immigranter gällande målbild. Målbilden blir relevant för att det visar vilka möjligheter individerna ser för sig själva och sin framtid. Det finns olika förutsättningar bland immigranter som kan försvåra eller förenkla integrationen vilket gör det till en komplex fråga. Det intersektionella perspektivet hjälper till att se hur olika kategoriseringar kan ha en inverkan för hur individen ser på sig själv och sina mål. Flera av immigranterna berättade att de är utbildade på universitet i sitt hemland men ingen sa att de strävade efter att utöva det yrket i Sverige. En anledning de uppgav till varför de inte utövar densamma yrke är att utbildningen inte är validerad i Sverige.

Josef: ... Jag måste hämta mitt skolintyg och grundskola, universitet. Jag måste gå till mitt hemland, ta den och sen skicka till startskolan. Och ja, sen de kollar om jag kan studera (yrke) eller jag kan inte. Därför att (yrke) här i Sverige, svenska Sverige, är jättesvårt.

Josefs utbildning är inte validerad i Sverige och han beskrev att det är svårt att få den validerad. Utifrån den utbildning som han läst kan vi anta att hans mål nu har förändrats, baserat på att insatsens inriktning skiljer sig mycket från det yrke han tidigare arbetat med. Upplevelsen av att ens mål inte går att nå inte nå kan leda till att ens självbild skadas (Heidegren 2009 s.29, 31). Istället för att sträva mot att arbeta inom samma område som tidigare har Josef istället satt ett nytt mål, vilket är i linje med insatsens område. Josef har därmed gjort en anpassning utifrån att han blivit ”stoppad” av det svenska systemet (Hertz &

Johansson 2012). Det var inte enbart Josef som beskrev denna förändring utan alla deltagare beskrev att de på något sätt ändrat sina mål i och med att de immigrerat till Sverige. Enligt Abdulla (2017) beskriver deltagarna i hennes studie att de fått ”börja om” sedan de kom till Sverige, vilket kan liknas med det som en del deltagare beskrev. Att ens mål förändras behöver inte vara något negativt även om det i de flesta fall handlade om att personer med högskoleutbildning förändrat sina mål till yrken med lägre status. I Josefs fall är det nya karriärmålet liknande status såsom det han arbetade med i sitt födelseland.

Sabine: Jag är högskoleutbildad i mitt land. Jag har studerat i gymnasiet. Sen när jag kom här jag sa att jag vill studera, men det går inte för jag har inte uppehållstillstånd. Så jag väntade... Jag har pratat engelska som... Väldigt bra. Mycket bra, som mitt [egna] språk. Men efter jag väntat nio år jag har tappat mycket ord.

Sabine beskriver att den långa handläggningstiden har påverkat hennes möjligheter att arbeta samt har gjort att hon tappat mycket av sina språkkunskaper i engelska. Engelska kan annars, som tidigare diskuterat, ses som en resurs för att förenkla för individen att komma in på arbetsmarknaden. Bucken-Knapp, Fakih och Spehar (2018 s.231) beskriver att de deltagarna uttryckt en liknande åsikt, nämligen att handläggningstiden påverkat deras möjligheter att bli integrerade. Den långa handläggningstiden har bidragit med att Sabines mål förändrats och de tidigare ambitionerna anpassats. Den långa tiden kan därmed ha inverkan för individens möjligheter att ta vara på ens resurser. Handläggningstiden kan också ses som ett sätt att ”stoppa” immigranter från att bli integrerade. De byråkratiska systemen kan vara svåra att förstå och det tar mycket energi och tid att utföra de nödvändiga stegen. Sabine beskrev att hennes tidigare mål har förändrats och från att vilja studera på högskolenivå är målet nu att få arbete. Den långa väntetiden har förändrats Sabines mål vilket även kan ha inverkan för Sabines självbild. Dock kan migrationen även bidra med förändringar som gynnar individen. Miriam lyfte att i Sverige finns det nya möjligheter för henne som hon inte hade samma tillgång till tidigare, såsom äldrevård och sjukvård.

Miriam: Till exempel min svärmor fick cancer. (...) Till exempel när man går till sjukhuset, man måste sitta med dem och hjälpa dem. När man vill gå toa du måste hjälpa dem. Inte, det finns inte som här, undersköterska eller äldreboende eller så. Nej du måste ta hand om [familjen].

Miriam beskriver att hon tidigare inte haft möjlighet att komma ut i arbetslivet eftersom det alltid kommit upp något annat hon måste göra. I de traditionella könsrollerna är det kvinnor som är de som tar hand om hemmet medan mannen arbetar för att försörja familjen. Kvinnor i Sverige förväntas att arbeta vilket immigrerade kvinnorna också ska sträva mot för att passa in och accepteras på arbetsmarknaden (Vesterberg 2015). Möjlighet att få arbeta gör att målet att arbeta kan baseras på en positiv förändring i status för kvinnor (Lewin 2001 s.130). Genom arbete erhålls olika förmåner från staten som ger individen möjligheter att få exempelvis pension och det ger ekonomisk trygghet. Såsom det svenska samhället är uppbyggt finns det förmåner som de gynnar de arbetande på olika sätt (Movitz & Sandberg 2013 s.77). De immigrerande kvinnorna kan likt alla andra ta del av dessa förmåner och bli erkända som fullvärdiga samhällsmedlemmar. För männen blir situationen annorlunda efter det redan finns en förväntan att de ska arbeta. Enligt det Lewin (2001) uttrycker borde därav männen ha svårare att anpassa sig efter de svenska normerna än kvinnorna. Dock framkom inte den bilden under intervjuerna utan det vara snarare kvinnorna som beskrev att det var svårt. Kvinnorna beskrev även lägre karriärsmål än männen, vilket tyder på att männen snarare såg mer möjligheter än kvinnorna. Männen beskrev högre mål oberoende akademisk bakgrund och kvinnorna beskrev också lägre mål oberoende på akademisk bakgrund. Det finns därmed en antydning om att ens tidigare klasstillhörighet inte har lika stor betydelse i målbilden utan att det snarare könstillhörighet har en större roll i förändrad målbild.

*Aron: Har tanke också på att göra utbildning som business och administration. Jag vet ehm...
I Göteborg Universitet. Eller Stockholm. Men kanske inte nu, kanske sen.*

De kvinnor som var högskoleutbildade hade liknande karriärsmål som kvinnorna utan högskoleutbildning, medan männen oavsett socio-ekonomisk bakgrund beskrev högre karriärsmål. Mattson (2010) beskriver hur män och kvinnor med invandrarbakgrund intar en underordnad klassposition jämfört med etniska svenskar. Dock står immigrantmän i en högre position jämfört med immigrantkvinnor, vilket gör att deras status är högre jämfört med dem. En förklaring till skillnaderna i målbild kan vara att de är män och i och med detta ser fler möjligheter på arbetsmarknaden. Kvinnorna sätter lägre mål eftersom de har en underordnad position vilket gör det svårare att uppnå målet. Skillnaden behöver dock inte enbart bero på könstillhörighet utan ålder kan också ha en inverkan över individens målbild. I urvalet var majoriteten av männen yngre medan kvinnorna var äldre. Bland de som var äldre, det vill

säga över 40 år i det här fallet, var det några som uttryckte att det inte kan uppnå sina uppsatta mål baserat på sin ålder.

Leila: Första måste jag klara grund. Grund måste jag studera i två eller tre år. Min handläggare sa att det kommer vara svårt för dig. Jag är 50 år. Hon sa du är 50 år kanske klarar du grund på några år. När du väl klarar grund är du kanske pensionär (Skratt). Du måste sitta hemma. Jag tänker att jag inte kan. Till exempel jag är gammal, min hjärna fungerar inte så bra.

Bland de som immigrerat är arbetslösheten störst bland äldre kvinnor (Eurostat 2017). Leila beskrev att hon inte kan studera grundutbildning eftersom hon är 50 år. Utifrån Honneths (Heidegren 2009 s.31) teori kan det tolkas som att hon inte ser sina unika egenskaper. Enligt hennes handläggare kommer det vara svårt för Leila att studera vidare eftersom hon närmar sig pensionen, vilket inte är en realistisk tanke utifrån de regler som finns. Många arbetsmarknadsinsatser är riktade mot de yngre som immigrerat till Sverige i och med att de yngre uppmuntras till att komma ut på arbetsmarknaden (Thorén 2012 s.92). Handläggarens bemötande kan leda till att Leilas självbild förändras och tas skada, då hennes unika egenskaper inte erkänns (Honneth 1995/2003 s.99). Leilas tidigare mål om att studera på grundnivå avfärdades av handläggaren, vilket ledde till att Leila ändrade sitt mål. Om åldern istället erkänts som en resurs kan Leilas målbild och självbild sett annorlunda ut. Äldre får inte densamma erkännande som yngre på arbetsmarknaden, vilket kan ha en inverkan för individens självförståelse. En av kvinnorna som var yngre, det vill säga runt 30 år i detta fall, beskrev att det fanns en strävan om att studera i framtiden och såg möjligheten att kunna byta karriär om utbildningen inte passade henne. Dock jämfört med männen har hennes mål låg social status. De yngre såg generellt möjligheten till att utvecklas i framtiden och utveckla en karriär medan de äldre såg fler negativa faktorer som kan försvåra för dem att komma ut på arbetsmarknaden. I och med att de äldre inte uppmuntras på samma sätt som de yngre kan deras självbild ta skada i och med att de inte får det erkännande som de begär. På samma sätt som de unga ”stoppade” immigranterna anpassar de äldre sig efter sin situation och det bemötande det får från omgivningen (Hertz & Johansson 2012 s.172).

Sophia: För att det bara tre månader. Och sen vi kan söka vidare. Om jag tycker inte om kanske... Jag vill inte säga att jag tycker inte om. Men jag tror att om det passar inte mig, jag ska bara söka till (yrke), jag ska tillbaka och söka till (yrke) en gång till.

Avslutningsvis vill jag nämna att det inte går att definiera exakt vilka faktorer som har en inverkan på individens målbild. Dock kan vi genom ett intersektionellt perspektiv se olika lager och hur olika attribut kan ha en inverkan på individens mål. Den faktorn att männen beskriver en högre målbild kan antingen grunda sig att de är män, eller grundas det snarare i ålder. En sak som dock är gemensam är att alla immigranter i denna studie beskriver att det skett en målförändring i och med flytten till Sverige och många av ens tidigare resurser inte får densamma erkännande såsom tidigare.

7. Avslutande diskussion

En avsikt med uppsatsens ämne har varit att bidra med utökad förståelse för immigranternas perspektiv på integration. Med tanke på att policys i Sverige generellt utgår från policyskapares perspektiv snarare än immigranternas perspektiv (Bucken-Knapp, Fakih & Spehar 2018 s.12) är det ett område som det behövs mer kunskap om. Berättelser om integration gör att vi kan förstå mer om upplevelsen av integration och använda det som kunskap. För få förståelsen för integration ur ett konkret sammanhang har perspektivet lyfts utifrån deras deltagande i en kommunal arbetsmarknadsinsats, vilket kan ses som ett mellanläge mellan sysslös och arbetande. Insatsen skapar ett specifikt sammanhang med bidrar inte med vissa förmåner som arbete ger, såsom lön och skatteförmåner. Det är även under kontrollerande former.

Jag vill börja med att nämna att det finns metodologiska begränsningar gällande generaliseringen av analysen. En faktor som kan ha påverkat det empiriska underlaget är det låga deltagarantalet. Genom ett större urval skulle möjligtvis mer likheter eller skillnader uppkommit mellan deltagarna som kunnat resultera i alternativa slutsatser. Det har även funnits brister i kommunikationen mellan intervjuperson och intervjuare, i och med att det funnits begränsningar i hur väl deltagarna kunnat uttrycka sina åsikter på svenska. Dock får vi inte glömma att på samma sätt som att brist på språkkunskap inte bör användas som anledning att inte anställa immigranter (SOU 2005:56 s.279-282) kan forskare inte heller utesluta immigranter från vetenskapen baserat på samma argument. Det finns även viss risk att deltagarna har svarat det som är socialt önskvärt eftersom kontakten har skett genom ansvarig för insatsen. Den korta tiden i insatsen kan också ha inverkan över empirin eftersom de inte haft mycket tid på sig att få en uppfattning om insatsens inverkan för dem och deras

integrationsprocess. Utifrån dessa punkter bör man vara försiktigt i vilka generaliseringar som kan dras utifrån det material som presenteras. Dock kan resultatet ge indikationer i hur immigranter ser på integration och kan leda väg för ytterligare forskning. Immigranternas perspektiv på integration är ett område som kräver mer forskning för att kunna dra slutsatser och denna uppsats kan bidra med en ingång för ytterligare forskning.

En central del i uppsatsen har varit huruvida immigranterna upplever att de ses som värdiga samhällsmedlemmar utifrån Honneths (1995/2003) teori. En värdig samhällsmedlem blir utifrån hans definition en person som kan befinna sig i det offentliga rummet utan skam och nå sin fulla potential för att utveckla sin personlighet (Honneth 2004 s.335). Deltagarna har på olika vis uttryckt begränsningar över att befinna sig i det offentliga rummet, såsom att bristen på språkkunskaper begränsar möjligheterna till att kommunicera inom arbetet. De uttryckte även att den diskriminerande arbetsmarknaden försvårar möjligheterna till att få arbete och att inrikes födda reserverade beteende gör de svårare att skapa sociala nätverk. Som följd av att inte känna sig som en värdig samhällsmedlem kan individen uppleva att hen inte kan ta ansvar för sitt eget liv samt självbilden kan ta skada (Høilund & Juul 2005 s.61). Politiken prioriterar de som arbetar (Movitz & Sandberg 2013 s.77) vilket kan ses som en definition av vad en värdig samhällsmedlem kategoriseras som utifrån det som tidigare forskning säger samt vad immigranterna själva uttryckt. Det är kategoriseringar som begränsar möjligheterna att befinna sig i det offentliga rummet utan skam, inte de individuella karaktärsdragen. När de beskrivs som "arbetslösa" tillskrivs de negativa attribut som kopplas ihop med kategorin, såsom att man inte bidrar till samhället via skatt eller att man inte är delaktig. De arbetande blir de som gör rätt för sig medan de som inte arbetar blir det kostsamma andra. Därav är det egentligen inte konstigt att immigranterna lyfter arbete som en central del för integrationen, eftersom det är likt det som samhällsidealet uttrycker.

Följande blir det intressant hur det kommer sig att de helt hänfört sig åt det samhällsideal som beskrivs. Såsom Vesterberg (2015) och (Abdulla 2017) utgår introduktionsutbildningen som immigranter går när de anländer till Sverige utifrån de svenska normerna och som beskrivs de "rätta". Den svenska arbetsmarknaden kräver att de svenska normerna följs och alternativa värderingar utesluts. Simonsen (2018) uttrycker att om immigranternas perspektiv inte lyssnas på finns det en risk att de istället tar avstånd från samhällsidealet och börjar motarbeta det. Dock i detta fall har deltagarna istället adapterat normerna och beskriver dem som självklara. Alla deltagare uttryckte på olika sätt att de fick förändra sin målbild, vilket är ett tecken på att

de har behövt anpassa sig och sina mål. De följer dock fortfarande det önskade idealet i deras svar. En förklaring kan helt enkelt vara att de som ställer sig helt emot normerna inte heller deltar i en arbetsmarknadsinsats. Såsom Abdulla (2017) beskriver finns det olika sätt att hantera nya normer och regler, varav acceptera dem är ett sätt.

Det är tydligt att arbete har en central roll både hos immigranterna men även inom politiken. Dock anser jag att det är ett perspektiv som bör ifrågasättas mer. Såsom Høilund och Juul (2005 s.138) uttrycker bör en individ kunna ha ett värdigt liv och en sund självuppskattning även om hen inte kan eller vill arbeta. De uttrycker att arbete per definition inte behöver vägen till ett gott liv utan uttrycker att det finns andra sätt att uppnå detta (Høilund & Juul 2005 s.54). Arbetslinjen uttrycker att alla som kan bör sträva mot att erhålla arbete (Junestav 2007 s.51) vilket försvårar för människor att se till alternativa livsstilar. Eftersom arbete beskrivs som ett centralt element inom arbetsmarknadspolitiken blir det även en viktig faktor i integrationen. Arbetet blir till stor del vad som definierar människan vilket gör att det blir en central del i identitetsskapandet. Erkännandet utifrån rättigheter och solidaritet kan till stor del ske inom ens sysselsättning, vilket gör att arbete blir en central faktor för att individen ska kunna utveckla sin person (Honneth 2004 s.335). Deltagandet i insatsen räcker inte för att uppnå detta. Ett annat exempel kan vara att vara hemmafru. Det finns en norm i Sverige som går ut på att alla ska arbeta, oavsett könstillhörighet. Det ses istället som ett förlegat perspektiv att kvinnor kan vara hemma och inte arbeta (Vesterberg 2015). Återigen ställs den ena kategorin mot den andra och idealet blir det enda "rätta" vägen.

Slutligen vill jag återigen uppmuntra till ytterligare forskning angående immigranterns perspektiv på integration. Bucken-Knapp, Fakih och Spehar (2018 s.12) lyfter hur viktigt det är att immigranterns röster ska få höras i frågor som berör dem. Hur immigranter upplever sin situation beskriver deras verklighet och ger reella konsekvenser, vilket gör att när immigranterna beskriver att de behandlas olika, jämfört med inrikes svenskar, uppehålls en bild av att det finns skillnader. Såsom Simonsen (2018) nämner blir vissa attribut det som anses rätt utifrån boende nationens hållning medan alternativa attribut, såsom annorlunda utseende eller religiös tillhörighet, blir faktorer som särskiljer "äkta" danskar/svenskar och immigranter från varandra. När immigranter upplever att de inte får det sociala erkännande såsom omgivningen får de inte heller förutsättningarna till individuell handlingsförmåga, som ger möjligheten för individen att utveckla en positiv självbild (Honneth 1995/2003 s.99). Jag förespråkar därmed, likt Bucken-Knapp, Fakih och Spehar (2018 s.12), att policys som berör

immigranter och deras integration bör inkludera immigranternas perspektiv mer för att kunna utveckla de policys som finns. Sverige ligger högst på listan i MIPEX (2015) vilket innebär att de policys som finns i Sverige, utifrån deras definition, är mest inkluderande av de länder som de jämför. I och med att immigranterna på olika sätt beskriver att de inte upplever sig helt integrerade finns det dock fortfarande områden som behöver förbättring. Det är när immigranternas perspektiv lyssnas på och erkänns som förändringar kan ske.

8. Referenslista

- Abdulla, A. (2017). *Readiness or resistance? Newly arrived adult migrants' experiences, meaning making, and learning in Sweden*. Diss. Linköping: Linköpings Universitet.
- Alvesson, M. (2011). *Intervjuer – Genomförande, tolkning och reflexivitet*. Malmö: Liber.
- Andersson, L. (2008). *Ålderism*. Malmö: Studentlitteratur.
- Andersson, J., Lukkarinen Kvist, M., Nilsson, M. & Närvänen, A-L. (2011). *Att leva med tiden: Samhälls- och kulturanalytiska perspektiv på ålder och åldrande*. Lund: Studentlitteratur.
- Arts, W. & Gelissen, J. (2002). Three worlds of welfare capitalism or more? A state-of-the-art report. *Journal of European Social Policy*, 12: 137-158.
- Bilgili Ö., Huddleston, T. & and Joki, A-L. (2015). *The Dynamics between Integration Policies and Outcomes: a Synthesis of the Literature*. Rapport för Barcelona Centre for International Affairs och Migration Policy Group. Bryssel: MIPEX project.
- Bryman, A. (2008). *Samhällsvetenskapliga Metoder*. 2:e uppl. Stockholm: Liber.
- Bucken-Knapp, G., Fakih, Z. & Spehar, A. (2018). Talking about Integration: The Voices of Syrian Refugees Taking Part in Introduction Programmes for Integration into Swedish Society. *International Migration*, 57(2): 221-234.
- Byström, M. & Frohnert P. (2017). *Invandringens historia – från "folkhemmet" till dagens Sverige*. Rapport för DELMI. Stockholm: Delegationen för migrationsstudier.
- Eurostat (2017). Migrant Integration Statistics. Luxembourg: Publications Office of the European Union. <https://ec.europa.eu/eurostat/documents/3217494/8787947/KS-05-17-100-EN-N.pdf/f6c45af2-6c4f-4ca0-b547-d25e6ef9c359> [Hämtad 2018-09-19].
- Fraser, N. & Honneth, A. (2003). *Redistribution or recognition? A Political-Philosophical Exchange*. London: Verso.
- Guilherme Fernandes, A. (2013). Ethnification of the new social risks: Programmes for preparing newly arrived immigrants for (working) life in Sweden, Denmark and Norway. I: Ivan Harsløf och Richard Ulmestigs Changing (red.) *Social Risks and Social Policy Responses in the Nordic Welfare States*. Hampshire: Palgrave Macmillan.
- Harder, N., Figueroa, L., Gillum, R., Hangartner, D., Laitin, D. & Hainmueller, J. (2018). Multidimensional measure of immigrant integration. *Proceedings of the National Academy of Sciences*, 115(45): 11483-11488.

Hasluck, C. & Green, A. E. (2007). *What works for whom? A review of the evidence and meta-analysis for the Department for Work and Pensions*. Norwich. Department for Work and Pensions.

Heidegren, C-G. (2009) *Erkännande*. Malmö: Liber.

Herz, M. & Johansson, T. (2012). The Experience of Being Stopped: Young Immigrants, Social Exclusion and Strategies. *YOUNG*, 20(2): 157-176.

Honneth, A. (1995/2003). *Erkännande. Praktisk-filosofiska studier*. Uddevalla: Daidalos.

Honneth, A. (2001). Invisibility: On the Epistemology of 'Recognition. *Aristotelian Society Supplementary Volume*, 75(1): 111-126.

Honneth, A. (2004). Recognition and Justice. *Acta Sociologica*, 47(4): 351-364.

Honneth, A. (2007). *Disrespect – The normative foundations of critical theory*. Cambridge: Polity Press.

Høilund, P. & Juul, S. (2005). *Anerkendelse og dømmekraft i socialt arbejde*. Köpenhamn: Hans Reitzels.

Ingemann, J-H. (2016). *Vetenskapsteori för samhällsvetare*. Malmö: Gleerups.

International Organization for Migration (IOM) (2015). *How the world views migration*. Global Migration Data Analysis Centre, IOM, Berlin.

Jacobsson, K. (2008). Den svårfångade kvaliteten. I: Katarina Sjöberg och David Wästerfors (red.) *Uppdrag Forskning*. Malmö: Liber.

Junestav, M. (2007). *Socialförsäkringssystemet och arbetsmarknaden – politiska idéer, sociala normer och institutionell förändring – en historik*. Rapport för IFAU 2007:4. Uppsala: IFAU.

Kahlin, L. (2005). Om användandet av beteckningarna invandrare, utlänningar och svartskallar. I: Gunilla Byrmans (red.) *Svenskans beskrivning: 27. Förhandlingar vid Tjugosjunde sammankomsten för svenskans beskrivning*. Växjö: University Press.

Kamali, M. & Jönsson, J. (2018). Kultur Kompetensen och antirasistiskt socialt arbete. I: Magnus Dahlstedt och Philip Lalanders (red.) *Manifest – För ett socialt arbete i tiden*. Lund: Studentlitteratur.

Knudsen, C. (1994). Empirisk-analytisk vetenskapsteori Del I: Induktivismen och dess kritiker. I: Heine Andersen (red.) *Vetenskapsteori och metodlära – En introduktion*. Lund: Studentlitteratur.

Knutagård, M. (2009). *Skälens fångar: Hemlöshetsarbetets organisering, kategoriseringar och förklaringar*. Diss., Lunds Universitet.

Kvale, S. & Brinkmann, S. (2014). *Den kvalitativa forskningsintervjun*. 3:e uppl., Lund: Studentlitteratur.

Lewin, FA. (2001). Identity Crisis and Integration: The Divergent Attitudes of Iranian Immigrant Men and Women towards Integration into Swedish Society. *International Migration*, 39(3): 121-135.

Lövgren, V. Kalman, H. & Sauer, L. (2012). Känsliga personuppgifter - Mellan prövning och forskningspraktik. I: Hildur Kalman och Veronica Lövgrens (red.) *Etiska Dilemman - Forskningsdeltagande, samtycke och utsatthet*. Malmö: Gleerups.

Mipex (2015). *Migrant Integration Policy Index: MIPEX 2015*. <http://www.mipex.eu/> [Hämtad 2019-01-05].

Movitz, F. & Sandberg, Å. (2013). Contested Models: Productive Welfare and Solidaristic Individualism. I: Åke Sandbergs (red.) *Nordic Lights – Work, management and Welfare in Scandinavia*. Falun: SNS Förlag.

Nowell, L., Norris, J., White, D. & Moules, N. (2017). Thematic Analysis. *International Journal of Qualitative Methods*, 16(1): 1-13.

Patel, R. & Davidsson, B. (2003). *Forskningsmetodikens grunder: Att planera, genomföra och rapportera en undersökning*. 3:e uppl., Lund: Studentlitteratur.

Panican, A. & Ulmestig, R. (2017). *Lokal arbetsmarknadspolitik: Vem gör vad, hur och för vem?* Rapportserie i Socialt arbete 36. Växjö: Linnéuniversitetet.

Ryan, A. (2011). Ethics and Qualitative Research. I: David Silverman (red.) *Qualitative Research*. 3:e uppl., London: SAGE.

Samers, M. & Michael C. (2017). *Migration*. 2 uppl. London: Routledge.

Simonsen, K. (2018). Inclusive or Exclusive? How Contact with Host Nationals May Change Immigrants' Boundary Perceptions and Foster Identity Compatibility. *IMR*, 5: 1011-1039.

SKL (2017) *Kommunal arbetsmarknadsstatistik 2017*. Stockholm: SKL.

Sjöberg, K. (2008). *Forskaren och fältet. I: Katarina Sjöberg och David Wästerfors (red.) Uppdrag Forskning.* Malmö: Liber.

SOU 2005:56 *Det blågula glashuset – Strukturell diskriminering i Sverige.* Stockholm: Fritzes.

SOU 2006:59 *Arbetslivets (o)synliga murar.* Stockholm: Fritzes.

Thorén, K. (2012). *Kommunal arbetsmarknadspolitik – en kunskapsöversikt över åtgärder för arbetslösa socialbidragstagare.* Rapport från riksdagen 2011/2012: RFR 15. Stockholm: Riksdagstryckeriet.

Vetenskapsrådet (2002). *Forskningsetiska principer inom humanistisk-samhällsvetenskaplig forskning.* Stockholm: Vetenskapsrådet.

Vesterberg, V. (2015). Learning to be Swedish: governing migrants in labour-market projects. *Studies in Continuing Education*, 37(3): 302-316.

Vikman, U. & Westerberg, A. (2017). *Arbetar kommunerna på samma sätt? Om kommunal variation inom arbetsmarknadspolitik.* IFAU-Rapport 2017:7. Uppsala. IFAU.

Åslund, O. & Rooth, D.-O. (2007). Do when and where matter? Initial labour market conditions and immigrant earnings. *The Economic Journal*, 117(518): 422- 448.

Ödman, P-J. (2004). Den hermeneutiska cirkelns gränser. Till validitetsfrågan inom hermeneutiken. I: Staffan Selander och Per-Johan Ödmans (red.) *Text & Existens: Hermeneutik möter samhällsvetenskap.* Göteborg: Daidalos.

9. Bilaga 1

Informationsblad till dig som kan tänka sig berätta om din upplevelse av integration

Jag heter Cecilia Jansson och skriver mitt examensarbete om socialt arbete. Detta informationsblad är till dig för som kanske vill delta i uppsatsen och informerar om hur intervjun kommer användas.

Syftet är att få immigranternas perspektiv på integration och hur arbetsmarknadsinsatser kan upplevas påverka. Frågorna kommer handla om ditt liv, dina åsikter och din upplevelse kopplat till det program du är delaktig i. Jag har ingen koppling till ditt program eller till de som ansvarar för programmet. De som ansvarar i programmet kommer inte få reda på vad du har sagt under intervjun.

- Varje intervju beräknas vara ungefär en timme.
- Ditt deltagande är frivilligt. Du kan när som helst avsluta ditt deltagande utan någon motivering. Du kan även välja att inte besvara specifika frågor under intervjun. Jag kommer inte fråga varför du inte vill svara.
- Intervjuerna kommer att bli inspelade och sedan raderas efter att jag har fått godkänt. Intervjun kommer bli transkriberad, det vill säga nedskrivet i text utan namn. De enda som kommer ha tillgång till allt material är jag och min handledare.
- Du som deltagare kommer vara anonym. Personlig information som kan avslöja vem du är kommer inte att användas i uppsatsen. Istället för ditt namn kommer det exempelvis stå "Intervjuperson 1" eller ett helt annat namn.
- Intervjun kommer endast användas för forskning som handlar om ämnet.

Jag hoppas du är intresserad av att delta i min studie. Om du har några frågor är du välkommen att höra av dig till mig.

Cecilia Jansson, Lund universitet.

Kontaktuppgifter till mig

Soc13cja@student.lu.se

073 – 029 67 86

Kontaktuppgifter till handledare

Rickard Ulmestig

rickard.ulmestig@lnu.se

LUND
UNIVERSITY

10. Bilaga 2

Intervjuguide

Bakgrund

När kom du till Sverige?

Utbildning (Föräldrar)

Tidigare arbeten (I Sverige och andra länder)

Beskriv din bakgrund, från du föddes till idag.

Beskriv din vardag.

Beskriv ditt sociala liv (vänner, familj).

Integration i allmänhet

Vad innebär det att vara svensk? Upplever du dig tillhöra det svenska samhället? Ser du dig som svensk? Vill du vara svensk?

Vad är integration? Vad är motsatsen?

Hur blir man integrerad? Ge exempel.

Är du integrerad? Varför/varför inte? Hur kan du bli det?

Vill du vara integrerad? Varför? Vilka fördelar/nackdelar ger det?

Är det viktigt att ha vänner? Varför?

Arbetsmarknadsprogram

Beskriv programmet/praktiken kort.

Hur länge delaktig i programmet? Har du varit med i andra program? Vad gjorde du innan?

Hur hamnade du i programmet? Ville du det? Skulle du hellre vilja göra något annat?

Hur påverkar det din integration?

Kärlek/Omsorg

Upplever du dig uppskattade av någon personal/deltagare på programmet? Vad gör den personen som gör att du känner dig uppskattad?

Vad gör andra som gör att du inte känner dig uppskattad?

Har du skaffat vänner under programmet? Vill du det? Tror du att du kommer få det?

Vad förväntar du dig av dem andra i programmet socialt?

Rättigheter

Upplever du att kan påverkar vad du gör på programmet? Hur?

Fick du alternativ till programmet?

Vad händer om du inte deltar i programmet?

Säger du emot de som håller i programmet om du inte håller med? Varför/Varför inte?

Kan du överklaga beslut? Vilka?

Vad händer när du är sjuk? Kan du sjukanmäla dig?

Solidaritet

Uppliver du att de som håller i ditt program vet om dina kunskaper? De andra deltagarna?

Har du fått visa upp dina kunskaper? Hur?

Har du känt dig uppskattad under programmet? Av deltagare/personal

Har du känt dig kränkt/förolämpad av någon på programmet? Exempel

Känner du dig delaktig i ”gruppen”?

Uppliver du att de andra lyssnar på dig?